

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ กระบวนการศึกษาพรรณพืชท้องถิ่นเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้
การมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรชุมชน

โดย

น.ส.วิไลวรรณ	พงษ์ชัย
นายจิระวิน	ชูไฟ
น.ส.สุปราณี	รอดเขิน
นายชวรวัย	จีวะรัตน์
นายสัมฤทธิ์	กำเหนิดกลาง
นายประคอง	ผกาพรหม
นายอำนาจ	ประกอบนสง

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

15 กรกฎาคม 2552

สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
เลขที่รับ 1200
วันที่ 27 ก.ค. 2552

สัญญาเลขที่ PDG50S0003

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ กระบวนการศึกษาพรรณพืชท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้
การมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรชุมชน

โดย

น.ส.วิไลวรรณ	ฟองชัย
นายจิระวิน	ชูไฟ
น.ส.สุปราณี	รอดชื่น
นายชวรวัย	จีวะรัตน์
นายสัมฤทธิ์	กำเหนิดกลาง
นายประคอง	ผกาพรหม
นายอำนาจ	ประกอบแสง

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

15 กรกฎาคม 2552

คำนำ

โครงการ กระบวนการศึกษาพรรณพืชท้องถิ่นเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การจัดการทรัพยากรชุมชน ดำเนินงาน โดยกระบวนการพัฒนาคนทำงานเป็นทีม ร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สืบค้นข้อมูล คุณค่า ประโยชน์ ภูมิปัญญา ชาวบ้าน มีวิถีชีวิตในการปลูกพืชในอดีต จนถึงปัจจุบัน ตลอดจนระดมสมองแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์เชื่อมโยง ระหว่างสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกับผลความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น ขยายผลประสบการณ์ให้ชุมชนได้พัฒนาตนเอง และสร้างสังคมหนุนเสริมการเรียนรู้ฟื้นฟูอนุรักษ์พืชในท้องถิ่นที่หายากที่มีมาตั้งแต่อดีตที่กำลังจะ สูญพันธุ์ให้อยู่แบบยั่งยืน และคิดหาวิธีการปรับปรุง การปลูกดูแลรักษาขยายผลไว้บริโภคอย่าง ปลอดภัยและสามารถจำหน่ายให้เป็นพืชเศรษฐกิจชุมชนต่อไป ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่ลดน้อย ถอยลง ในการสืบค้นข้อมูลในชุมชนเกี่ยวกับพืชในท้องถิ่น ได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผลไม้ ได้แก่ ทุเรียนสาธิตา ลูกปุย หล่ำล่า กลุ่มผักพื้นบ้าน ได้แก่ เต้าร้าง กะเปก หูหมี กลุ่มไม้ดอกไม้ ประดับ ได้แก่ แฉก้นทอง กาหลา ว่านมหาเสน่ห์ เอื้องหมายนา ค้างคาวดำ พืชทั้ง 3 กลุ่มนี้ เป็นพืช ในท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ ให้มีการปลูกและขยายให้มาก เพื่อให้ลูกหลานในอนาคตได้รู้จักประโยชน์ และ คุณค่า

วิไลวรรณ ฟองชัยและคณะ

30 เมษายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 กระบวนการวิจัย	4
บทที่ 3 การบริหารจัดการโครงการวิจัย	97
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	99
บทที่ 5 สรุปผลการดำเนินงานและบทเรียน	102
ภาคผนวก	
ภาพกิจกรรม	

บทที่ 1

บทนำ

โครงการ ศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ความเป็นมา

ชุมชนอำเภอกะปง จังหวัดพังงา คงเหลือเกษตรกรและคนจำนวนหนึ่งที่ยึดหลักปรัชญาการเกษตรเพื่อความมั่นคงแหล่งสร้างอาหาร และที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนสืบทอดภูมิปัญญาเป็นเครื่องมือและเทคโนโลยีการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความพอเพียงและแบ่งปันโอกาส ซึ่งพืชสวนไม่ว่าจะเป็น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มังคุด ทุเรียน เงาะ ลองกอง ลำไย สละ ฯลฯ เป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สร้างรายได้ให้กับประเทศและเกษตรกรชาวสวน ได้ขยายพื้นที่ และเคลื่อนย้ายพันธุ์โดยคาดหวังว่าพวกเขาจะได้รับส่วนแบ่งก่อนเงินส่วนหนึ่งจากมูลค่าเศรษฐกิจมหภาค การโยกย้ายแสดงความเป็นเจ้าของสายพันธุ์ผลไม้เหล่านั้นเกิดขึ้นท่ามกลางการส่งเสริมจากภาครัฐ เช่น การจัดงานเกษตรแต่ละจังหวัดที่มุ่งแสดงความเป็นเจ้าของผลไม้ชนิดต่างๆ ที่มีความเด่นชัดในด้านรสชาติ และมีราคาสูง ในขณะที่ชุมชนอำเภอกะปงก็มีการจัดงานผลไม้ของดีอำเภอกะปงต่อเนื่องกันทุกปี ได้มีคำถามขึ้นมว่า “ทำไมผลไม้และพืชบ้านเราจึงไม่ได้ถูกนำเสนอออกมาต่างๆ ที่มีของดีหลายอย่าง”

เกษตรกรชุมชนอำเภอกะปง มีการเพาะปลูกผลไม้และพืชท้องถิ่นจำนวนหนึ่งที่ได้รับการสนองของผู้บริโภคและตลาดภายในจังหวัดพังงาเป็นอย่างดี เช่น ทุเรียนสาธิตา ทุเรียนหลงลับแล ลูกปุย มังคละ ลูกไฟ ป่า ลำไยน้ำ ดิงดู ละไม ลูกหว้า ลูกกอ ลูกปุด เป็นต้น สาเหตุที่ความนิยมบริโภคผักพื้นบ้านที่มีปริมาณมากขึ้น เนื่องจากปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง ลักษณะเด่นของผักพื้นบ้านที่มีความทนทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น ผักเหมียง ผักหวานป่า ใบหูหมี ยอดเต้าร้าง ทำมึง มันปู ผักกูด ผักหนาม ราน้ำจิก ชีล่อม ยาแย้ ผักกาดนกเขา พาโหม เป็นต้น เทศกาลเข้าพรรษา ที่มีคนไปทำบุญที่วัดมากขึ้นได้นำอาหารไปถวายพระสงฆ์ที่จำพรรษา และนำดอกไม้ธูปเทียนไปถวายบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งชาวกะปงได้ปรับเปลี่ยนมานำดอกไม้ป่าในท้องถิ่น เช่น คาหลา ข่าแดง กระเจียว ท้อป่า ใบกระพ้อ คล้า ดาวเรือง สามเดือน หนวดฤๅษีต่างๆ จึงถูกนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้น

สถานการณ์ผลไม้ และพืชท้องถิ่นของอำเภอกะปงพบว่า ผลไม้สายพันธุ์ท้องถิ่นมีการปลูกเป็นสวนจำเพาะชนิด หรือปลูกเสริมพื้นที่ว่างในสวนผลไม้ และยางพารา และการหาเก็บตามแหล่งป่าธรรมชาติ แต่ก็เป็นทางเลือกปลูก และขยายพันธุ์ในไม้ถิ่นนั้น ส่วนผักพื้นบ้านก็มีการขยายพันธุ์และเพาะปลูกเป็นผัก

ประจำครัวเรือน และ เป็นสินค้าเสริมรายได้เศรษฐกิจครัวเรือนอีกช่วงหนึ่ง ทางด้านไม้ดอกไม้ประดับเริ่มจะมีการขยายพันธุ์เพาะปลูกมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่ป่า

ถูกทำลาย และการเข้าไปขุดต้นออกมาจากป่าให้กับพ่อค้าเข้ามาซื้อ หรือตามใบสั่งซื้อ ข้อเสนอของชาวบ้านได้เรียนรู้จากพ่อค้าคนกลาง หรือคนที่เข้ามาซื้อ การพูดถึงคนข้างนอกที่เข้ามาหาเก็บ หรือขอซื้อพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับออกไปจากชุมชนเป็นปริมาณมาก หลายๆครั้งที่คนข้างนอกที่เข้ามาซื้อเล้าถึงเหตุผลที่เขามารับซื้อว่าเอาไปทำอะไร ซึ่งกำลังจะเป็นพันธุ์ไม้ที่หายาก และใกล้สูญพันธุ์ ดังนั้น ทางชุมชนกะปงจึงเริ่มหันมาพูดคุย และเห็นควรให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์และการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นตลอดจนเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น และการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืนต่อไป

โจทย์/คำถาม

จะมีกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟู และอนุรักษ์พรรณไม้ท้องถิ่นหายาก และใกล้สูญพันธุ์ นำมาปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชนอำเภอกะปง ได้อย่างไร?

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์ และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน อ.กะปง
2. เพื่อศึกษาสาเหตุ อาการ และผลที่ตามมาถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลง และความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมชุมชนกะปงจากความเสื่อมโทรม และสูญเสียของพืชท้องถิ่น
4. เพื่อศึกษาและรวบรวม ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์ และการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น
5. เพื่อเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมการฟื้นฟูการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

พื้นที่ดำเนินการวิจัย

- พื้นที่สวนเกษตร ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน
- พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาสก
- พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า บ้านช้างเชือก บ้านเหล่า
- พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่ม
- พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำดู่ บ้านลำดู่
- พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะได บ้านปากถัก บ้านปากพู่
- พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด
- พื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ
- พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา บริเวณน้ำตกแสงทอง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมวางแผนการเคลื่อนกระบวนการวิจัย
2. ลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูล
3. ค้นคว้าข้อมูลวิชาการและตรวจสอบข้อมูล
4. จัดเวทีระดมประสบการณ์และสมอง/แสดงความคิดเห็นวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกับผลความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น
5. จัดเวทีสำรวจปัจจัยการสูญเสียพืชท้องถิ่น/เวทีระดมประสบการณ์และสมอง/วิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่นกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคม
6. สำรวจภูมิปัญญาการปลูกและการใช้ประโยชน์จากพืชในท้องถิ่น/สัมภาษณ์ผู้รู้การใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น
7. จัดเวทีระดมสมอง/องค์ความรู้
8. จัดเวทีระดมสมอง/กลยุทธ์ระดับบุคคล/ระดับครัวเรือน/วิเคราะห์กลยุทธ์ชุมชน
9. ศึกษาดูงาน/การปรับความคิด
10. จัดเวทีระดมสมอง/ทำอะไร/ทำอย่างไร/ที่ไหน/เมื่อไร/ใครทำ/ผู้สนับสนุน
11. จัดเวทีนำเสนอผลงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลและรายละเอียดชนิดพันธุ์พืชท้องถิ่นอำเภอกะปงที่มีอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบัน
2. ได้เรียนรู้สาเหตุการสูญพันธุ์พืชท้องถิ่น และผลกระทบจากการสูญพันธุ์พืชท้องถิ่นไปจากชุมชน
3. ได้องค์ความรู้ผลกระทบจากการเสื่อมโทรม และการสูญเสียพันธุ์พืชท้องถิ่นที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ ชุมชนกะปง
4. ได้รวบรวมภูมิปัญญาการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น การใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น
5. เกิดการวิเคราะห์กลยุทธ์ระดับชุมชนที่มีความยืดหยุ่นอย่างพอเพียงต่อการจัดการพันธุ์พืชท้องถิ่นแบบยั่งยืน
6. เกิดการผสมผสานความรู้เดิม และความรู้ใหม่ สร้างความมั่นใจในการคิดหลายๆแนวและมีความแตกต่างจากที่เคยปฏิบัติการณ์เป็นประจำ

บทที่ 2

กระบวนการวิจัย

กิจกรรมที่ 1: เวทีประชุมเตรียมความพร้อม

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2549

สถานที่ ห้องเก็บพิพิธพันธุ์พืช อาคารวิทยาศาสตร์ โรงเรียนกะปงพิทยาคม

ผู้เข้าร่วมประชุม 10 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแนะนำทีมงานวิจัย ที่ปรึกษา และผู้สนับสนุนในการดำเนินการวิจัย
2. เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างทีมวิจัย
3. เพื่อแบ่งหน้าที่ในการทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการทำหนังสือเวียนแจ้งทีมวิจัยเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมสถานที่
3. เตรียมหัวข้อการประชุม
4. ประสานงาน
5. จัดประชุมตามกำหนด

ผลการดำเนินงาน

ได้ร่วมกันประชุมเตรียมความพร้อมดังนี้

1. เจ้าหน้าที่จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา นำโดย คุณสุกิจ นาคตาขุน คุณณัฐกานต์ ให้สุวรรณ และคุณสามียะ สาลี ได้แนะนำตัวเอง และชี้แจงในเรื่องการเปิดบัญชีธนาคารกรุงไทย สาขาตะกั่วป่า โดยมี นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย เป็นหัวหน้าโครงการ นส.สุปราณี รอดเซ็น ผู้ช่วยนักวิจัย และนายชรรวย จิระรัตน์ ผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้เปิดบัญชี
2. หัวหน้าโครงการแนะนำทีมวิจัย และที่ปรึกษา ชี้แจงความเป็นมาของงานวิจัยตลอดจนผู้ให้การสนับสนุน
3. กำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบโดยให้ นางสาวสุปราณี รอดเซ็น จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของโครงการ นายจิระวิน ชูไพ เป็นฝ่ายจัดทำทะเบียน จัดทำเอกสาร
4. นัดหมายการประชุมครั้งต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

หัวหน้าโครงการได้ชี้แจงการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยต่อเนื่องจากโครงการการจัดการฟื้นฟูอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพืชโบราณข้าวอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับชุมชน บ้านปากพู้ ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ซึ่งเป็นการทำงานกว้างกว่าเดิมคือไปทุกตำบลในอำเภอกะปง ต้องใช้เวลา และความร่วมมือของนักวิจัย และคนในชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่วิจัย ส่วนงบประมาณใช้จ่ายตามปฏิทินปฏิบัติงานที่กำหนด

กิจกรรมที่ 2: ประชุมวางแผนการเคลื่อนงานกระบวนการวิจัย

วันที่ 4 ธันวาคม 2549

สถานที่ ห้องโสตทัศนศึกษา โรงเรียนกะปงพิทยาคม

ผู้เข้าร่วมประชุม 20 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อวางแผนการเคลื่อนงานกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการทำหนังสือเชิญทีมวิจัย และผู้สนใจเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมสถานที่
3. เตรียมหัวข้อการประชุม
4. ประสานงาน
5. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม เอกสาร อุปกรณ์เครื่องเสียง
5. จัดประชุมตามกำหนด

ผลการดำเนินงาน

ได้ร่วมกันประชุมวางแผนเตรียมความพร้อมดังนี้

1. ทีมวิจัยร่วมกันวางแผนการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม
2. อภิปรายกลุ่มในประเด็นพันธุ์ไม้ในอำเภอกะปงมีที่ใดบ้าง โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม และให้ตัวแทนนำเสนอ
3. ออกแบบสัมภาษณ์ สอบถาม แบบสำรวจ ร่วมกัน
4. นัดหมายการประชุมครั้งต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

หัวหน้าโครงการแจกเอกสารปฏิทินปฏิบัติงานให้ทีมวิจัยได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงที่ทีมงานสามารถปฏิบัติได้ คุณสมฤทธิ์ กำเนิดกลาง เสนอให้ไป ศึกษาดูงานพืชสวนโลกที่จังหวัดเชียงใหม่ก่อนที่จะทำกิจกรรมอื่นๆเพื่อให้ทีมวิจัยมีความรู้ และประสบการณ์ตรงในเรื่องพืชพันธุ์ ทุกคนลงความเห็นตามที่เสนอ แบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่มเพื่อออกสำรวจพื้นที่ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หัวหน้ากลุ่ม นายประครอง ผกาพรหม พื้นที่สวนเกษตร ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาสก พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า บ้านช้างเชือ บ้านเหล

กลุ่มที่ 2 หัวหน้ากลุ่ม นายชวรวัย จิระรัตน์ พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่มพื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำลู่ บ้านลำลู่

กลุ่มที่ 3 หัวหน้ากลุ่ม นายอำนาจ ประกอบแสง พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะได บ้านปากถัก บ้านปากพู่ พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

กลุ่มที่ 4 หัวหน้ากลุ่ม นายจิระวิน ชูไฟ พื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงทอง

เมื่อแต่ละกลุ่มนำเสนอเรียบร้อย ก็ให้ร่วมกันออกแบบสัมภาษณ์ สอบถาม หัวหน้าโครงการนำความคิดเห็นทั้ง 4 กลุ่ม มาหลอมให้เป็นแนวเดียวกันเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 : ศึกษาดูงานปรับความคิด

วันที่ 1-7 มกราคม 2550

สถานที่ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วมประชุม 15 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือการฟื้นฟูใช้ประโยชน์ที่ดินแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน
- แนะนำทีมงานวิจัย ที่ปรึกษา และผู้สนับสนุนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการได้มอบหมายให้ทีมวิจัยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการ และประสานงาน ในเรื่องเช่ารถเหมา ค่าที่พัก ค่าอาหาร
2. เตรียมเอกสารกำหนดการเดินทางแบบบันทึกผลที่ได้จากการเดินทางไปศึกษาดูงานพืชสวนโลก
4. เดินทางไปและกลับ
5. สรุปผลการเดินทาง

ผลการดำเนินงาน

การเดินทางไปศึกษาพืชสวนโลกตั้งแต่วันที่ 1-7 มกราคม 2550 ดำเนินการ โดยได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. นางสาวสุปราณี รอดชื่น เป็นผู้รับผิดชอบจ่ายค่าอาหาร
2. นายจิระวิน ชูไฟ ประสานงานรถเหมา และจ่ายค่าน้ำมัน
3. นายชวรวัย จิระรัตน์ ประสานงานติดต่อที่พัก และจ่ายเงินค่าที่พักทุกคนเดินทางไปกลับด้วยความปลอดภัย

สรุปผลการดำเนินงาน

ในการเดินทางศึกษาดูงานจังหวัดเชียงใหม่ทีมวิจัยได้แสดงความคิดเห็นในภาพรวมดังนี้

1. การศึกษาดูงานทำให้ทุกคนรู้สึกประทับใจในความสวยงามตั้งแต่ประตูทางเข้าจนถึงประตูทางออก บนเนื้อที่หลายร้อยไร่
2. ตัวแทนแต่ละประเทศได้จัดแสดงสวนจำลองแสดงให้เห็นความงดงามทางวัฒนธรรม
3. ทีมวิจัยทุกคนได้รับความรู้และประสบการณ์ตรงสามารถนำองค์ความรู้นี้มาปรับใช้ในท้องถิ่นของเรา
4. พืชบางชนิดได้นำเทคโนโลยีชีวภาพมาปรับเปลี่ยนสายพันธุ์จากผลไม้กลายเป็นไม้ประดับได้
5. ความรู้ด้านการเกษตรสามารถนำมาแปรรูป ให้เป็นผลิตภัณฑ์น้ำมันหอมระเหย การเพาะเนื้อเยื่อของมะพร้าวกะทิและกาแฟบรมวงจรคือประเทศไทยและประเทศเม็กซิโก

ปัญหาอุปสรรค - ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปและกลับจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างสูง

- ทีมวิจัยมาจากหลายองค์กร จึงมีข้อจำกัดในเรื่องการเดินทาง

ข้อเสนอแนะ - ค่าใช้จ่ายส่วนเกินได้ชี้แจงให้ทีมวิจัยได้เสียสละออกเงินเพิ่มเอง

- เพื่อให้ทีมวิจัยได้เดินทางด้วยความปลอดภัย และประหยัด ก็ได้ขอเดินทางร่วมขบวนกับโรงเรียนกะปงพิทยาคม

- นักวิจัยคนใดอยู่ในภาครัฐก็ทำหนังสือขอไปราชการ

กิจกรรมที่ 4 : สำรวจพืชผลไม้ท้องถิ่น

วันที่ 28 มกราคม 2550

สถานที่ พื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว

บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงทอง

ผู้เข้าร่วมประชุม 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์ และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนอำเภอเกาะปง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการ ติดต่อประสานงาน นัดหมายเวลาเดินทาง
2. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
3. เดินทางไปสำรวจโดยให้หัวหน้ากลุ่มที่ได้แบ่งไว้ในที่ประชุมครั้งที่ 2 เป็นผู้นำทาง
5. รวบรวมข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

การออกสำรวจรวบรวมชนิดพันธุ์ และลักษณะทั่วไปของพืชที่มีอยู่ในพื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงทอง พื้นที่สวนป่า ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาสก พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่ม พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำถั่ว บ้านลำถั่ว พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะไค บ้านปากถัก บ้านปากพู่ อุทยาน-น้ำตกแล่งหิน พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

จากการออกสำรวจเราพบผลไม้ที่เป็นพืชในท้องถิ่นที่มีมานาน บางต้นมีอายุกว่า 100 ปี เป็นผลไม้ที่ชาวบ้านบริโภคมาต่อเนื่องจากบรรพบุรุษ เป็นการปลูกเพื่อกินภายในครอบครัว ต่อมาได้มีพ่อค้าคนกลางได้มาติดต่อกับชาวบ้านโดยตรงตามฤดูกาล ไม่ต้องไปขายที่อื่นๆ ทำให้ชาวบ้านมีฐานะเศรษฐกิจที่ดี จากผลไม้ที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนมาตลอดได้แก่

ตารางแสดงผลไม้ท้องถิ่นอำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)/Kg
1. ทูเรียน สาธิตา	ทูเรียนพันธุ์ สาธิตา สากา	บริโภคผลสด ผลดิบนำมา แปรรูป	มิ.ย.	เสียบยอด	50-100
2. ทูเรียนบ้าน	ทูเรียน	แปรรูป	มิ.ย.	เสียบยอด ทาบกิ่ง	10-20
3. ลองกอง	ลองกอง	บริโภคผลสด	มิ.ย.-ก.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ติดตา ต่อกิ่ง เสียบยอด	15-20
4. ระไม	ระไม	บริโภคผลสด	มิ.ย.-ก.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ติดตา ต่อกิ่ง เสียบ ยอด	10-15
5. ลางสาด	ทูลางสาด	บริโภคผลสด	มิ.ย.-ก.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ติดตา ต่อกิ่ง เสียบยอด	20-25
6. ลูก	ลูก	บริโภคผลสด	ก.ค.-ก.ย.	เพาะเมล็ด ต่อ กิ่ง ตอนกิ่ง	20-25
7. มะละกะ	มะละกะ	บริโภคผลสด	ก.ค.-ส.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ติดตา ต่อกิ่ง เสียบยอด	20-25
8. มังคุด	มังคุด	บริโภคผลสด	มิ.ย.-ก.ค.	เสียบยอด	15-35
9. จำปาตะ	จำปาตะ	บริโภคผลสด	ส.ค.-ก.ย.	เสียบยอด ทาบกิ่ง ติดตา	15-20

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)
10. ขนน	ขนุน	บริโภคผลสด แปรรูป	พ.ย.-ธ.ค. ก.ค.-ส.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ทาบกิ่ง และติดตา	10-15
11. เงาะ	เงาะ	บริโภคผลสด แปรรูป	มิ.ย.-ก.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ทาบกิ่ง และติดตา	8-15
12. ลูกหยี	ลูกหยี	บริโภคผลสด แปรรูป	พ.ค.-มิ.ย.	เพาะเมล็ด	80-100
13. ลิ้นแข	ลูกปุย	บริโภคผลสด แปรรูป	มิ.ย.	เพาะเมล็ด ต่อกิ่ง ตอนกิ่ง เสียบยอด และติดตา	20-30
14. ไฟช้าง	มะไฟ	บริโภคผลสด	มิ.ย.	เพาะเมล็ด ต่อกิ่ง ตอนกิ่ง เสียบยอด และติดตา	10-15
15. ส้มควาย	ส้มแขก	นำผลสดมา แปรรูปตาก แห้ง	พ.ย.-เม.ย.	เสียบยอด ตอนกิ่ง	100-200
16. ลูกเลียด	หว่า หว่าหิน	บริโภคผลสด แปรรูปไวท์ เนื้อไม้-ใช้ทำ เครื่องเรือน	ธ.ค.-ก.พ.	เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง	40-50
19. หล่ำล้า	มังคะ	บริโภคผลสด แปรรูป	ตลอดปี หลายารุ่น	เพาะเมล็ด	10-20

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการเดินทางสำรวจในครั้งนี้ได้เดินทางสำรวจหลายวัน เพราะแต่ละแห่งมีบ้านเรือนกระจัดกระจาย สภาพพื้นที่มีทั้งพื้นที่สวน ป่า บริเวณน้ำตก พบว่า ผลไม้ ไม่เศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่ชุมชน และมีมานานถือว่าเป็นผลไม้พื้นเมืองที่เกิดจากท้องถิ่นจริง โดยเฉพาะ ทุเรียนสาริกา เป็นชื่อที่เจ้าของสวนตั้งชื่อขึ้น คือ นายสมเกียรติ ดันติเพชรภรณ์ บ้านเลขที่ 64/2 หมู่ 3 บ้านปากพู่ ต.ท่านา อ.กะปง จ.พังงา เป็นทุเรียนพันธุ์ดีที่แพร่หลายเป็นที่นิยมของผู้บริโภค ส่วนलगองมะละกะ ลางสาด ละไม เมื่อถึงฤดูกาลชาวสวนจะนำมาวางไว้หน้าบ้านโดยไม่ต้องออกไปจำหน่ายซึ่งไม่เพียงพอต่อการส่งออก ส่วนมังคุดมีตลาดประกันราคา รับซื้อโดยการคัดแล้วส่งไปขายประเทศจีน ญี่ปุ่น ผลไม้ที่ขาดการดูแลรักษาและไม่ค่อยพบเห็นวางขายในตลาดได้แก่ หล่ำล่า ลูกเลียด(หว้าหิน) หากไม่มีการส่งเสริมการอนุรักษ์และการเพาะปลูกต่อไปอาจสูญพันธุ์

ข้อเสนอแนะ ควรออกสำรวจอีกครั้งในช่วงฤดูฝน เพราะเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์
ผลไม้ยังไม่มีการผลิต

กิจกรรมที่ 5 : สำรวจผักพื้นบ้าน

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2550

สถานที่ พื้นที่สวนเกษตร ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาสก
พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่

ผู้เข้าร่วมประชุม 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนอำเภอกะปง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการ ติดต่อประสานงาน นัดหมายเวลาเดินทาง
2. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
3. เดินทางไปสำรวจโดยให้หัวหน้ากลุ่มที่ได้แบ่งไว้ในที่ประชุมครั้งที่ 2 เป็นผู้นำทาง
5. รวบรวมข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

การออกสำรวจรวบรวมชนิดพันธุ์และลักษณะทั่วไปที่มีอยู่ในพื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงสอง พื้นที่

สวนป่า ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาศก พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่ม พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาลัก-ลำคู่ บ้านลำคู่ พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะใด บ้านปากถัก บ้านปากพู่ อุทยานน้ำตกแล่งหิน พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

จากการออกสำรวจ พบผักเป็นพืชท้องถิ่นมีมานาน ชาวบ้านบริโภคมาต่อเนื่องจากบรรพบุรุษ เก็บเกี่ยวจากป่าธรรมชาติ มีการนำไปเพาะปลูกผสมผสานกับสวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่พบชาวบ้านหรือเกษตรกรมีการปลูกผักเหล่านี้อย่างจริงจัง เป็นการเพาะปลูกใช้กินกันภายในครอบครัวเท่านั้น มีการนำไปจำหน่ายบ้างแต่ปริมาณไม่มากนัก ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงผักพื้นบ้าน อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)kg
1. ผักเหมียง	เหลียง	แปรรูปเป็น อาหาร	ตลอดปี	เพาะเมล็ด ปักชำ กิ่งตอน	70-100
2. มันปู	มันปู	ยอดอ่อนเป็น ผักจิ้ม	ตลอดปี	ปักชำ, กิ่งตอน	15-20
3. ส้มปรี	ลูกพรุ	จมน้ำปลา- หวาน แกงส้ม	ธ.ค.-ม.ค	เพาะเมล็ด	10
4. ชะมวง	ชะมวง	ใช้ใบ ประกอบ อาหาร	พ.ค.-มิย	เพาะเมล็ด	40-50
5. ลูกตอ	สะตอ	เมล็ดใช้ ประกอบ อาหารหรือ เป็นผักจิ้ม	พ.ค.-มิ.ย	เพาะเมล็ด	100ผักต่อ500 บาท
6. ค้างคาวดำ	ค้างคาว หนวดถ้ายี่	เหง้าช่วย สมานแผล แก้ไข้ ยอดอ่อนจิ้ม	ตลอดปี พบมากในฤดู ฝน	เหง้า เพาะเมล็ด	เหง้า 100

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)kg
		กับน้ำพริก			
7. กาหลา	คาหลา	ดอกใส่ข้าวยา กินกับน้ำพริก แกง ทำ เครื่องดืม	ตลอดปี	เหง้า,เมล็ด	10-20
8. เต้าร้าง	เต้าร้าง	ยอดอ่อน นำมาต้มกิน เป็นผักจิ้ม แกง	ตลอดปี	เมล็ด	15-20
9. ราน้ำ	โหระพาน้ำ	ใบกินเป็นผัก จิ้ม	ตลอดปี	ปักชำ	20
10. ลูกเนียง	ลูกเนียง	เมล็ด ประกอบ อาหาร ดอง	ตลอดปี	เมล็ด,ปักชำ ตอน	20-30
11. ผักกูด	ผักกูด	ยอดอ่อน ดอก กินเป็นผักจิ้ม	ตลอดปี	รากไหลตามน้ำ	20-30
12. ทำม้ง	ทำม้ง	ยอดอ่อน ใบอ่อนทำ น้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด,ปักชำ ตอน	10
13. กระเป็ก	หน่อไม้ น้ำ	ลำต้น ประกอบ อาหาร	ตลอดปี	เหง้า,ราก	80-100
14. ผักหวานบ้าน	ผักหวาน	ยอดอ่อน ประกอบ	ตลอดปี	เมล็ด ปักชำ	กำละ 10

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)kg
		อาหาร			
15. ผักกุ่ม	ผักกุ่ม	ยอดอ่อน ใบ ดอง กินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	ปักชำ	10-20
16. ผักกาดนกเขา		ยอดอ่อน ใบ กินกับน้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	50-60
17. ลูกฉิ่ง	มะเดื่อ	ผลกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	ปักชำ, ตอน	15-20
18. ลูกโพะ	มะเดื่อ	ผลกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	ปักชำ, ตอน	15-20
19. บัวบก	บัวบก	ใบกินกับ น้ำพริก ทำ เครื่องดืม	ตลอดปี	ปักชำ ไหล	30-40
20. ผักชีล้อม	ผักชีล้อม	ใบกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	ราก เมล็ด	15-20
21. ผักโขม	ผักขม	ใบกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	15-20
22. บอนเต่า	บอนเต่า	ก้านชู ประกอบ อาหาร	ตลอดปี	ลำต้น ใต้ดิน	15-20
23. กะทือ	กะทือ	หน่ออ่อน ช่ออ่อน กิน กับน้ำพริก	ตลอดปี	เหง้า	10
24. ข่าแย้	หอมแย้	กินกับน้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	15-20
25. ผักเสี้ยน	ผักเสี้ยน	ใบดองกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	15-20

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)kg
26. ผักหมูย	หมูย หมูยข้าง	กินกับน้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	กำละ 10
27. หล้าซ้อง	หล้าซ้อง	หุบแป้งทอด	ตลอดปี	ราก ไหล	10
28. ลูกมุด	มะมุด มุด ส้มมุด มะม่วงมุด	กินกับน้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	15-20

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการเดินทางสำรวจในครั้งนี้ ผักที่ชาวสวนนิยมปลูกเพื่อขยายพันธุ์และปลูกผสมผสานโดยเฉพาะสวนคุณเอนก จิระรัตน์ ได้แก่ ผักเหมียง ตำมั่ง มันปู สะตอ กะทือ จิงแดง กาหลาบบริเวณที่เป็นหนองน้ำ ขุมเหมืองก็จะพบการขยายพันธุ์โดยวิธีไหลตามน้ำ ได้แก่ ผักกูด ผักหนาม หล้าซ้อง ผักชีล้อม ราน้ำ ส่วนลูกฉิ่ง ลูกโพะ ผักกุ่ม เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์มากนัก ผักกาดนกเขา ผักยำแย้ เปราะ ลูกฉิ่ง ลูกโพะ เป็นผักที่มีประโยชน์มากในทางสมุนไพรวางขายในตลาดตะกั่วป่า ตลาดกะปง และตลาดพังงา หากเราไปนั่งกินขนมจีนก็จะพบผักพวกนี้แต่ในกะปงไม่ค่อยพบชาวสวนเอามาวางขาย แต่มีอยู่ตามสวนแบบธรรมชาติ เก็บกินตามบ้าน หล้าซ้องเป็นพืชท้องถิ่นมานานต่อไปอาจสูญพันธุ์ได้เพราะหล้าซ้องจะอยู่ที่มีน้ำขังที่ขึ้นและเป็นที่นามาก่อน เป็นไปได้ว่าพื้นที่เหล่านั้นจะกลายเป็นสวนปาล์ม

กิจกรรมที่ 6 : สำรวจไม้ดอกไม้ประดับ

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550

สถานที่ พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่ม พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำเลี้ยว บ้านลำเลี้ยว

พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะได บ้านปากถัก บ้านปากพู่

พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

ผู้เข้าร่วมประชุม 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนอำเภอกะปง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการ ติดต่อประสานงาน นัดหมายเวลาเดินทาง
2. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
3. เดินทางไปสำรวจโดยให้หัวหน้ากลุ่มที่ได้แบ่งไว้ในที่ประชุมครั้งที่ 2 เป็นผู้นำทาง
5. รวบรวมข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

การออกสำรวจรวบรวมชนิดพันธุ์และลักษณะทั่วไปที่มีอยู่ในพื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงสอง พื้นที่สวนป่า ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาสก พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกลุ่มพื้นที่ ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำภู บ้านลำภู พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะได บ้านปากถัก บ้านปากพู่ อุทยานน้ำตกแล่งหิน พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

จากการออกสำรวจเราพบ ไม้ดอกไม้ประดับมีจำนวนมากมาส่วนใหญ่เป็นดอกไม้ที่ซื้อหรือนำมาจากที่อื่นๆส่วนที่เป็นของพื้นเมืองพบมานานหลายปีดังต่อไปนี้

ตารางแสดงไม้ดอกไม้ประดับ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)ต้น
1. เอื้องหมายนา	เอื้องหมายนา	ใช้ประดับสวนหย่อม	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	ลำต้น เหง้า	200-500
2. ข้าหลวงหลังลาย	เฟิร์น ข้าหลวงหลังลาย	ใช้ประดับสวนหย่อม	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์	100 -300
3. ชายผ้าสีดา	ชายผ้าสีดา	ใช้ประดับบนต้นไม้	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์	100-500
4. เฟิร์นก้านดำ	เฟิร์นก้านดำ	ใช้ประดับ	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์ ไรโซม	50-100
5. เฟิร์น เกี๋ยงหอย	เฟิร์นก้านดำ	ใช้ประดับ	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์ ไรโซม	50- 100
6. หางสิงห์	ช้องนางคลี่	ใช้ประดับ	ตลอดปี	สปอร์	50-100

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)ต้น
			ฤดูฝนเจริญได้ดี	โรซอยด์	
7. หางหนู	สร้อยนารี	ใช้ประดับ	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์ โรซอยด์	50-100
8. บัวผุด	บัวผุด	สมุนไพร รักษาโรค	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	-	ต้นละ 100- 500
9. ว่านหางช้าง	ว่านหางช้าง	เป็น สมุนไพร รักษาโรค	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	หน่อ/เมล็ด	ต้นละ 100- 500
10. ทังหลังขาว	ปาล์มเจ้าเมือง ถลาง	ใช้ประดับ	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ต้นละ 500- 10,000
11. เขากวางอ่อน	เฟิร์นเขากวาง	ใช้ประดับ บนต้นไม้	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์ โรซอยด์	100-500
12. ปรง	ปรง	ใช้ประดับ สวนหย่อม ใบใช้จัด ประดับหน้า ศพ	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	100-500
13. พ้อเขา	พล้อ	ประดับ ใบใช้ห่อทำ ขนม	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	50.-100
14. ลูกบ้า	สะบ้า	ประดับ สวยงาม เมล็ดเป็น สมุนไพร	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ไม่มีขาย
15. วาสนา	วาสนา	ประดับ สวยงาม	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ไม่มีขาย
16. ดอกหน้าวัว	ดอกหน้าวัว	ประดับ	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ไม่มีขาย

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)ต้น
		สวยงาม			
17. จำปี	จำปี	ประดับ สวยงาม	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ไม่มีขาย

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการเดินทางสำรวจไม้ดอกไม้ประดับ ที่มีในป่าตามธรรมชาติ จะมีการนำมาใช้ประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ ปาล์มเจ้าเมืองถลาง เป็นปาล์มที่มีลักษณะเด่น ใบเป็นจีบถี่ ชอบอยู่ที่ร่มแดดรำไร ถิ่นกำเนิดอยู่บริเวณน้ำตกแห่งหิน ชาวบ้านปากพูนอยู่บริเวณใกล้ๆ ได้ทำการขยายพันธุ์ลงในกระถาง แล้วนำไปขายที่จังหวัดภูเก็ต ได้ราคาสูงถึงต้นละ 10,000 บาท กล้วยไม้หลายชนิดมีทั้งนำมาจากที่อื่นและเกิดขึ้นเองในป่า พันธุ์ที่พบในบ้านปลายวา เป็นพันธุ์ดั้งเดิมได้แก่ กล้วยไม้ปากนกแก้ว วานหางช้าง มีพ่อค้าคนกลางที่สนใจมาขอซื้อให้ราคาสูง ชาวบ้านก็นำจากป่าเอาออกมาขาย ต่อไปอาจสูญพันธุ์ เฟิร์นก้านดำ ข้าหลวงหลังลาย ชายผ้าสีดา เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ชาวสวนยางสวนปาล์ม สวนผลไม้ได้ใช้เครื่องตัดหญ้าและฉีดยาฆ่าหญ้ากำจัดวัชพืชทำให้เฟิร์นชนิดต่างๆ เช่นเฟิร์นก้านดำ สามร้อยยอดถูกทำลายไป ส่วนข้าหลวงหลังลาย ชายผ้าสีดา เขากวางอ่อน ที่เกาะอยู่บนต้นไม้ ยางพาราและปาล์มน้ำมัน ชาวสวนกำจัดไปเกือบหมด เพราะคิดว่าพืชเหล่านี้เป็นวัชพืชที่ไปแย่งอาหารต้นยาง ผลไม้ หรือปาล์ม ต่อมาในเมืองใหญ่นิยมจัดสวนหย่อมที่ประกอบด้วยพืชเหล่านี้ จึงเป็นที่นิยมกันต่อไป จึงมีพ่อค้ามาขอให้ชาวสวนนำมาขายให้ นี่ก็เป็นปัญหาทำให้พืชชนิดนี้อาจสูญพันธุ์ไปในอนาคต บัวผุด ชาวต่างประเทศนิยมมาหาซื้อดอกละ 400-500 บาทไปเป็นสมุนไพร โดยมีความเชื่อว่าจะบำบัดหลายโรคเช่น มะเร็ง เอ็ดส์ ฯลฯ บัวผุดพบมากบริเวณเหนือน้ำตกหินลาดและบริเวณเขาสะกเขตตำบลรมณีย์กับอำเภอนมจิงหวัดสุราษฎร์ธานี คุณลุงมลทิพย์ บุญนาม ชาวบ้านกะปง 18/10 หมู่ 2 ตำบลกะปง อำเภอกะปง เล่าว่า บัวผุดที่หินลาดมีสรรพคุณทางยามากกว่าที่อื่นๆ

ปัญหาอุปสรรค - พืชบางชนิดจะเจริญได้ดีในช่วงฤดูฝน

- ออกดอกออกผลในช่วงต่างกัน

ข้อเสนอแนะ - ควรออกสำรวจอีกครั้งในช่วงฤดูฝนเพื่อให้ทีมวิจัยได้เห็นสภาพความเป็นจริงในการออกดอกออกผล

กิจกรรมที่ 7 : ค้นหาข้อมูลวิชาการและตรวจสอบข้อมูล

วันที่ 25-27 กุมภาพันธ์ 2550

สถานที่ ห้องสมุด โรงเรียนกะปงพิทยาคม ห้องสมุดประชาชนอำเภอกะปง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 3 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนอำเภอกะปง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ค้นหาหาความรู้เพิ่มเติมจากชื่อพืชพื้นเมือง
2. รวบรวมพิมพ์เป็นเอกสาร

ผลการดำเนินงาน (ดังตารางการสำรวจพรรณพืชท้องถิ่น ประเภท ไม้ดอก ไม้ประดับ) ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การสำรวจพรรณพืชท้องถิ่น ประเภท ไม้ดอก ไม่ประดับ

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
1. เอื้องหมายนา	บันไดสวรรค์ เอื้องช้าง เอื้องเผด็มา เอื้องใหญ่ เอื้อง ต้น	<i>Costus speciosus</i>	COSTACEAE	ลำต้นอูมน้ำ รากเป็นหัวใหญ่ยาวบริเวณโคนจะติดหัวแข็ง คล้ายไม้ใบจะเรียงกันเป็นเกลียวคล้ายกัน หอยตัวใบเรียวยาว โคนใบมีขน มีส่วนหุ้มรอบลำต้น ดอกออกช่อตรงยอด ดอกย่อยจะอยู่รวมกันหนาแน่น สีแดงม่วง ส่วนปลายจะแยกเป็นกลีบสีขาวออกแดงเล็กน้อย ส่วนอีกกลีบคล้ายลิ้นเป็นสีขาวตรงกลางสีเหลือง ใบประดับสีม่วงแดงเป็นรูปไข่ ผลกลุ่มนี้น้ำสีแดงภายในเมล็ดเป็นสีดำเป็นมัน	ใช้ประดับสวยงาม เหง้าใช้เป็นยาขับ ปัสสาวะรักษาอาการ บวม น้ำ สตรีตกขาว มี สาร ซาโปนิน saponins	มีอยู่ทั่วไปตาม สวนป่า ลุ่ม ยาง

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
2. ขี้หลวงหลังลาย	เ. พี ร์ น ข้าหลวงหลังลาย	<i>Asplenium midus</i> Linn.	ASPLENIA-CEAE	พืชพวกเฟิร์นบนต้นไม้ เป็นไม้ อากาศ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับอัด ซ้อนกันแน่น ใบรูปขอบขนาน แกมรูปใบหอก ด้านท้องใบมีกลุ่ม ของ อับสปอร์เป็นแถบยาวเรียวขนาน ตามเส้นใบย่อย ใบแตกออกรอบ บาน ลำต้นสั้นตาล ใบเขียว เส้น กลางใบเด่นชัด หลังใบสีสนิม เพราะสปอร์ของเฟิร์น	ประดับบนต้นไม้ สวยงาม เป็นที่นิยม มากในหมู่คนรัก สวน	พบทั่วไปทุก หมู่บ้าน
3. ขายผ้าสีดำ	ขายผ้าสีดำ สไบสีดำ กระเช้าสีดำ	<i>Platyserium</i> <i>Coronarum</i> CD.koenigex OF.Mull	PLOYPODEA	เป็นเฟิร์นที่มีเสน่ห์ลักษณะ แตกต่างจากเฟิร์นอื่นๆ จัดเป็นไม้ อากาศ ยึดเกาะตามต้นไม้ ลำต้น เป็นเหง้าเลื้อยสั้น ใบมี 2 ชนิดคือ ใบก้ามมีหน้าที่ห่อหุ้มระบบราก เพื่อรักษาความชื้นใบยึดเกาะ อาศัย อีกใบหนึ่งคือใบชายผ้า ใบ เขากว้าง มีอับสปอร์เกิดทาง ด้านล่างของใบ รวมเป็นพืช	ประดับสวยงาม มี ราคาสูง	พบอยู่ทั่วไป ทุกหมู่บ้าน

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
4. เฟิร์นก้านดำ	เฟิร์น	<i>Adiantum flabellulatum</i> L.F	PARKERIA- CEAE	เป็นเฟิร์นอิงอาศัยขึ้นตามต้นไม้ กึ่งก้านมีสีดำเห็นชัดเจน	ประดับสวยงาม	พบทั่วไป
5. เฟิร์นเกล็ดหอย	เฟิร์นเกล็ดหอย	<i>Lycopodium Phley maria</i>	LYCOPODIA- CEAE	เป็นเฟิร์นอิงอาศัยขึ้นตามต้นไม้ ที่ ขึ้น ลักษณะใบกลม เรียงสลับบนย่าน	ประดับสวยงาม	พบทั่วไป
6. หางสิงห์	ช้องนางคลี่	<i>Lycopodium</i> <i>squarrosum</i> J.R.Forstef	LYCOPODIA- CEAE	เป็นเฟิร์นอิงอาศัยขึ้นตามต้นไม้ ที่ ขึ้น	ประดับสวยงาม	พบทั่วไป
7. หางหนู	สร้อยนารี	<i>Lycopodium</i> <i>Carinatam</i> desv. exlam ef	LYCOPODIA- CEAE	เป็นเฟิร์นอิงอาศัยขึ้นตามต้นไม้ที่ขึ้น	ประดับสวยงาม	พบทั่วไป

ชื่อพันธุ์	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
8. บัวผุด	บัวตูม บัวสวรรค์ บัวพระพุทธรเจ้า	<i>Rafflesia kerrii</i> Meijer.	RAFFLESACEAE	เป็นพืชเบียนที่มีดอกขนาดใหญ่ ดอกมีเส้นผ่านศูนย์กลาง - กลาง ประมาณ 50-80 ซม. เป็นพืชกาฝาก อาศัยนำเลี้ยงจากรากของพืชอื่น จะโผล่เฉพาะดอก เป็นดอกเดี่ยว ขึ้นจากพื้นดิน เกสรเชื่อมติดกับพืช ที่มันอาศัยอยู่ เมื่อตูมลักษณะคล้าย หม้อ มีกลีบหนา ที่โคนของดอกมี สีน้ำตาลเรียงสลับซ้อนกันอยู่มาก ภายในดอกมีแผ่นแบนคล้ายจาน ด้านบนมีปุ่มคล้ายหนามแหลม ดอกใหญ่มาก	ใช้ดื่มดมบำรุงครรภ์ ช่วยให้สตรีมีครรภ์ คลอดง่าย	พบมากที่บริเวณ น้ำตกหินลาด ต. กะปง และ บริเวณเขาสก บ้านท่าหิน ตรมณีย

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
9. ว่านหางช้าง	ว่านเพชรหึงว่านหางช้าง	<i>Belamcanda chinensis</i> D.C	IRIDACEAE	ลำต้นเป็นไหล ใบเดี่ยวรูปดาบ เรียงสลับ ดอกเป็นช่อที่ปลายยอด ดอกเล็กเป็นช่อทีละ 5 กลีบ ดอกสีเหลืองปะแดง	ประดับสวยงาม จัดเป็นกล้วยไม้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก สรรพคุณ ใบและเหง้าเป็นสมุนไพร ใช้รักษาตาขุ่นมัว ท้อง มาร ไอเจ็บคอ ผื่นที่ เต้านม ขับโลหิต ระดูพิการของสตรี เป็นยาระบาย ขับ เสมหะ บำรุงธาตุ	พบทั่วไปทุก ตำบล
10. หังหลังขาว	เจ้าเมืองกลาง	<i>Kerriodox elegans</i> <i>dransfi Arecacee</i>	PALMAE	ลำต้นเดี่ยว ดอกแยกเพศ ใบรูปมือ เป็นแผ่นพับจีบเป็นราง น้ำ โคนก้านใบไม่มีเส้นใย ช่อดอก เพศผู้โค้งลง เกสรเพศเมียมีช่อดอก ตั้งตรง รังไข่มี 3 ช่อง เมล็ดทรง กลม	ประดับสวยงาม ราคาสูง	พบมากที่บริเวณ น้ำตกแสงหิน บ้านปากพู้ ต.ท่า นาและบริเวณเขา สกล บ้านท่าหัน ตรมณีย์

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
11. ประ	ประ	<i>Cycas siamensis</i>	CYCADACEAE	ใบคล้ายใบปาล์ม แต่การเรียงของใบเพียงแต่ใบเดียว	ประดับสวยงาม	บ้านกะปง
12. พ้อเขา	กระพ้อเขา	-	-	ลำต้นขนาด 5 ซม. สูง 1 เมตร ใบรูปพัดแผ่กว้าง 1 เมตร แตกใบย่อย 8-12 ใบ กว้าง 2-3 เมตร ขอบก้านใบมีหนามแข็งห่าง ผลรูปรีขนาด 1 ซม.	ประดับสวยงาม	พบทั่วไปบนเขาตามเนินเขา
13. สะบ้า	สะบ้า	<i>Entada spiralis Ricl</i>	LEGUMINOSAE-MIMOSOIDEAE	ไม้เถาเนื้อแข็งขนาดใหญ่ เถาบิดเกลียว ใบประกอบขนนก 2 ชั้น ใบย่อยรูปรี ปลายใบมนและหยัก ดอกช่อออกตามซอกใบใกล้ปลายใบ รูปทรงระบอก กลีบดอกสีเหลือง ฝักรูปขอบขนานแบน มีเกล็ดกลมแบน	ต้นเปลือก แก่น ฝัก ไม้หั่น ฝัก ฝักสด พยาธิ ฝักแห้ง	พบบริเวณน้ำตกหินลาด และบริเวณเขาตอกบ้านท่าหิน ต.รมณีย์
14. วาสนา	วาสนา	<i>Dracaena fragrans 'Ker-Gawl'</i>	LILIACEAE	ลำต้นเป็นลำ ใบเดี่ยวาวรูปขอบขนาน ก้านใบเป็นกาบ - หุ้มลำต้น	ใช้เป็นไม้ประดับ	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
15. ดอกหน้าวัว	ดอกหน้าวัว	<i>Anthurium andraeanum</i>	ARACEAE	เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้าอยู่ใต้ดิน ก้านใบยาว ใบและดอกเป็นรูปหัวใจ	ใช้เป็นไม้ประดับ	พบทั่วไป
16. จำปี	จำปี	<i>Michelia alba</i> DC.	MAGNOLIACEAE	ไม้ต้น ใบเดี่ยว ดอกสีขาวนวลมีกลิ่นหอม ออกเดี่ยว	ใช้เป็นไม้ประดับ ใบใช้ต้มรับประทานระงับไอ	บ้านท่ามา
18. เต้าร้าง	เต้าร้าง มะเด็ง เซื่องหมู่	<i>Caryota mitis</i> Lour.	PALMAE	ปาล์มชนิดเตกกอ ใบเป็นใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ดอกขาวครีม ผลสุกสีแดงคล้ำ	ยอดใช้ประกอบอาหาร โทษ ดอกและขนทำให้นคัน	พบทั่วไป
19. สบู่ดำ	สลอดป่า สีหลอด หมักเยา มะเยา	<i>Jatropha curcas</i> Linn.	EUPHORBIACEAE	ไม้พุ่มทั้งต้นมียางขาว ใบเป็นใบเดี่ยว ดอกสีเขียวอมเหลือง ผลสีเขียวอมเหลือง	ใบและเนื้อไม้เป็นยา ถอนพิษ เมล็ดใช้ฆ่า เป็นยาถ่าย ดินใช้เยื่อปลา	บ้านท่ากะโด

ตารางที่ 2 การสำรวจพรรณพืชท้องถิ่น ประเภทผักพื้นบ้าน

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
1. ผักเหมียง	เห็ดียง	<i>Gnetum Gnemon</i> Linn. Var <i>Teneuem</i> Markgr	GNETACEAE	ไม้พุ่ม ขนาดกลางสูง 1-1.50 เมตร แตกกิ่งจากราก ใบรูปใบหอกถึงรูปรี ปลายเรียวแหลม ออกตรงข้ามกัน ยอดอ่อนสีส้มอมแดงเรื่อ มีสตรอบิลิส ที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับดอกเมื่อสุกจะมีสีแดงเรื่อ ผลสีเขียว	ยอดอ่อน ใบอ่อน ประกอบอาหาร เมื่อนำมาต้มแกง ใบช่วยลดไข้	พบทั่วไป
2. มันปู	มันปู	<i>Glochidion perakense</i> Hook f. ST	EUPHORBIACEAE	เป็นไม้ยืนต้นสูงได้ถึง 10 เมตร ใบรูปรี ปลายใบแหลม เรียว สลับในทางเดียวกัน ยอดอ่อนมี	ยอดอ่อน ใบกินเป็นผักเหนาะกับน้ำพริก ขนมีเงิน ราก ลำต้น เป็นยาแก้ร้อนใน ช่วย	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมเฉพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				สีแดงเรื่อ ช่อดอกเป็นกระจุก ออกที่ซอกใบใกล้ปลายยอด ดอกแยกเพศอยู่รวมกัน ไม่มี กลีบดอก มีแต่กลีบรวม 6 กลีบ ผลกลมแห้งหยาบๆ 5-6 พู แก่ สีแดงสดและแตกออกภายในมี เมล็ดสีดำ	บำรุงร่างกาย	
3. สัมปฤ	ลูกพรุ	<i>Dillenia indica</i> Linn	DILLENIACEAE	ไม้ต้นสูง 15 เมตร ใบรูปไข่ แกมรูปรี ปลายแหลม ขอบใบ หยักฟันเลื่อย เห็นชัดเจน ท้อง ใบมีขนประปราย ดอกใหญ่ สี ขาว เกสรเพศผู้ มีสีเหลืองมี จำนวนมาก ผลกลม มีกลีบเลี้ยง ห่อหุ้มผลไว้ ภายในมีเมล็ด จำนวนมากผลมีรสเปรี้ยวฉ่ำมี กลิ่นหอม	ผลนำมาทำแกงส้ม ช่วย เคลือบแผลในกระเพาะ อาหาร ช่วยขับถ่าย รากเป็นยา ถอนพิษแมลงกัดต่อย	พบทั่วไป
4. ชะมวง	มวงส้ม ส้มมวง ส้มโม่	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex DC	CIUSIACEAE	ไม้ยืนต้นสูง 15 เมตร ทุกส่วนมีน้ำยางสีเหลือง ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน ออก ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน ออก	ยอดอ่อนกินเป็นผักเหนาะ หรือปรุงอาหารผลใช้ปรุงรสเปรี้ยว รากแก้ร้อนในกระหาย	พบน้อยมาก บนเขา

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				ตรงข้ามกัน ปลายใบแหลม ยอดอ่อนมีสีแดงเรื่อมัน กติบ ดอกแข็ง ดอกแยกเพศ ผลกลม คล้ายขมิ้น แต่มีขนาดเล็ก ประมาณ 3 ซม. เมื่อสุกมีสีเหลือง อมส้มและแตกออกเป็นเสี้ยว มีเนื้อหนารสฝาด 7-12 เมล็ด	นำถอนพิษไข้	
5. ลูกตอ	สะตอ	<i>Pakria speciosa</i> Hassk	LEGUMINOSIDE AE	ไม้ยืนต้น ขนาดใหญ่ สูง ประมาณ 30 เมตร ลำต้นตรง มีใบประกอบขนนกปลายคี่ ใบ ย่อยมีขนาดเล็ก ช่อดอกเป็น กระจุกคล้ายลูกตุ้มที่ปลายช่อ มี ดอกเพศผู้และเพศเมีย สีเหลือง อ่อน ผลเป็นฝักยาวและบิด เวียน เปลือกแข็งหนา ภายใน เมล็ดเรียงตามขวางของฝัก เมล็ดรูปรีแบน มีเยื่อหุ้มสีเขียว คล้ายเมล็ดฝักมีสีดำ มี 2 ชนิด คือ สะตอขาวและสะตอดำ น้	เมล็ดและยอดอ่อนกินเป็นผัก สด ประกอบอาหารเมล็ดช่วย เจริญอาหารขับปัสสาวะ ป้องกันโรคเบาหวาน ลด น้ำตาลในเลือด	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรรมเฉพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				แตกต่างสะดอขาวเมล็ดที่ฝักจะ นูนและเล็กกว่า		
6. ค้างคาว	ว่านพังพอน มาถอนหลัก คิงหัว หนวดถ้ายี่	<i>Taeea chantrieri</i> Andr.	TACCACEAE	ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้าได้ ดิน รูปทรงกระบอกใบเรียวยาว สลับเวียนเป็นรัศมี รูปวงรี รูป ขอบขนานถึงรูปใบหอก ดอก คล้ายค้างคาวบิน ลักษณะดอก ช่อ ช่อ มีดอกย่อยสีม่วงดำ แกมเขียวถึงม่วงดำ ใบประดับ 2 คู่ เมล็ดรูปไต ผลสด รูปขอบ ขนานสามเหลี่ยม มีสันเป็น คลื่นตามยาว	เหง้าบำรุงร่างกาย แก้ไข้ ท้องเสีย สมานแผล ใบรากต้ม กินแก้เมะเร็ง . ยอดอ่อนกินกับ น้ำพริก ใช้เป็นไม้ประดับ สวยงาม	พบมาก บริเวณ คลองน้ำ หุบเขาที่มี ทั่วไป
7. กาหลา	ดาหลา	<i>Nicolaia elatior</i> Horan.	ZINGIBERACEAE	เป็นพันธุ์ไม้ที่มีลำต้นและใบ จำพวกจิง ข่า มีลำต้นเจริญ ออกมาจากเหง้า หรือหัวฝังอยู่ ในดิน ใบเขียวเข้มมีก้านใบทำ หน้าที่เป็นกาบใบ ดอกสีแดง สด สีชมพู ออกดอกเดี่ยว มี	ดอกใช้ประกอบอาหารทำข้าว ยา หรือกินกับน้ำพริกหรือใช้ ประดับสวยงาม	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อย่อ	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
9. รำนำ	โหระพาน้ำ ผักแมงดา	-	SEROPHULARIACEAE	กึ่งพืชมีน้ำ นำต้นๆ อายุต้น ต้นสูง 20 ซม. ลำต้นเป็น สี่เหลี่ยม สีม่วงแดงเรื่อ ใบรูป ไข่ป้อม ปลายแหลม ออกตรง ข้ามกัน ขอบใบหยักฟันเลื่อย เห็นเส้นใบชัดเจน แผ่นใบสาก เล็กน้อย ก้านใบสั้น ช่อดอก ออกที่ซอกใบปลายยอด เป็น กระจุก ทยอยบานทีละ 2-3 ดอก กลีบดอกเชื่อมต่อกันเป็นหลอด สั้นๆ ภายในหลอดมีสีเหลือง และมีขนอ่อนปกคลุม ผลเป็น ฝัก เมล็ดเล็กลักษณะคล้ายใบ โหระพา แต่ใบจะหนากว่า 10	กินเป็นผักเหนาะ กลิ่นหอม แรง ขับลมในกระเพาะอาหาร	พบมากที่ บ้านปลาย วา ต.เหมาะ หมู่ที่ 2
10. ลูกเนียง	ลูกเนียง	Archidendron jiringa (Jack) I.C.Nielsen	LEGUMINOSAE- MIMOSOIDAE	ไม้ยืนต้น สูง 1 5 เมตร กิ่งก้านแผ่กว้าง เปลือก ไม่มัน	ยอดอ่อนและผลอ่อนกินเป็น ผักสด กับน้ำพริก หรืออาหาร	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรรมเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
12. ผักทำมิ่ง	ชะมั่ง แมงดาต้น แมงดาไม้ กาดลีลม	<i>Litsea petiolata</i> Hook f	LAVRACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ทรงพุ่ม ใบกลมรี ปลายใบแหลม ผิวใบด้านบนใบเขียวเข้มเป็นมัน หลังใบขรุขระ ดอกปุยสีขาว ออกตามกิ่ง ผลกลม ผลสุกสีดำ มีกลิ่นฉุนคล้ายแมงดา	ใบใช้ตำผสมกับน้ำพริก กิน เป็นผักเหนาะ เปลือกของลำต้น เป็นยาขับลมแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด ทำน้ำมันหอมระเหยใช้ไล่ยุงได้	พบทั่วไป พบมากบ้าน ทำนา บ้าน กะปง
13. กะเปก	หน่อไม้ Water bamboo	<i>Zizania latifolia</i> turcz.	POACEAE	เป็นพืชที่มีอายุยืนนาน เจริญอยู่ในน้ำลึกมาก ลำต้นใต้ดินเป็นเหง้า มีรากยึดพื้นดิน ลำต้นเหนือดิน ลักษณะเหมือนต้นข้าวขนาดใหญ่ ลำต้นตรง ดอกช่อขนาดใหญ่ ดอกย่อยแยกเพศ จะแตกตัวผู้ดอกสีขาว ตัวเมียจะออกฝักที่นำไปรับประทาน	ใช้ส่วนที่เป็นฝักมาประกอบอาหาร	พบบ้านลำดู่ ด.กะปง บ้านใน หนด ด.เหมาะ

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นที่เมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
14. ผักหวานบ้าน	ผักหวานใต้ใบ	<i>Sauropus androgynus</i> Merr.	EUPHORBIACEAE	ไม้พุ่ม กิ่งก้านสีเขียวปนเทา ใบเดี่ยว ก้านสั้นแบบสลับ รูปรีแกมรูปขอบขนานปลายใบแหลม โคนใบมน มีหูใบเป็นแผ่นเล็กๆ ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ ดอกสีม่วงแดงเข้ม ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียแยกกันคนละต้น ผลคล้ายลูกมะยม เรียงกันอยู่ใต้ใบ ผลมี 3 พู สีขาวนวล เมล็ดเป็นสามเหลี่ยม	ใบใช้ประกอบอาหาร หรือ ลวกจิ้ม น้ำพริก รากใช้ระงับความร้อน ถอนพิษไข้ แก้คางทูม	พบทั่วไปทุกหมู่บ้าน
15. ผักกุ่ม	ผักกุ่ม	<i>Crateva religiosa</i> Ham	CAPPARACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบประกอบแบบนิ้วมือ ใบรูปวงรี ดอกช่อออกปลายกิ่ง ผลสดค่อนข้างกลม สุกสีเทา	นิยมนำใบไปคองกินเป็นผักเหนาะ กิน ใบขับเหงื่อ ดอกแก้เจ็บคอ ผลแก้ไข้	พบทั่วไปริมน้ำ
16. ผักกาดนกเขา	ตีนเป็ดหางปลาช่อน	<i>Emilia sonchifolia</i> DC	COMPOSITAE	ไม้ล้มลุก ใบเรียบใบล่างหยัก รูปไข่สามเหลี่ยมหรือรูปไข่หัว	ใช้แก้เจ็บจิม น้ำพริกกินสดๆ ใบแก้เจ็บหูเจ็บตา ห้ามเลือด รากไล่ต้น	เป็นผักวัชพืช

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมพอเพียงสู่ชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				กัลปพฤกษ์ขนาดเล็กเป็น กระจุกลีมห้าง มีใบประดับ เมื่อดกยาว	แก้เจ็บแหว	ขึ้นทั่วไป ไม่ค่อยมีคน นำมาปลูก ขึ้นใน ธรรมชาติ
17. ฝรั่ง	ฝรั่ง ฝรั่งบ้าน	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw .ex <i>Blume</i>	MORACEAE	ไม้ต้นขนาดกลาง สูง10เมตร ภายในทุกส่วนของต้นมีน้ำยาง สีขาว ใบรูปขอบขนานแกมรูป รี ออกเวียนสลับรอบกิ่ง มีขน สาขาคาย ปลายใบแหลม ช่อ ดอกแบบมะเดื่อ ใบเดี่ยวขนาด ใหญ่ ก้านใบสั้นตาล ปลายใบ มน มีติ่งแหลม โคนใบสอบ แหลม หน้าใบเรียบมันดอกพวง ผลเป็นกลุ่มมีก้าน ผลสีเขียว เป็นมัน สุกมีสีแดง	ยอดอ่อนกินเป็น ผักหนาม เป็นยาระบายขับปัสสาวะ รักษาน้ำหัว แก้กระดูชาวลดความ ดัน รากแก้ระงับอาการชัก	พบทั่วไป เหมาะสม
18. ลูกโพล	โพล	<i>Feroniella obpyramidata</i> <i>King T</i>	RUTACEAE	ไม้ต้นขนาดกลาง เปลือกกล้า ต้นเรียบ สีน้ำตาลอมเขียว ใบเดี่ยว ขนาดใหญ่ ก้านใบ	ยอดอ่อนปรุงอาหารใบเป็นยา ระบายขับปัสสาวะรักษาน้ำหัว แก้กระดูชาวลดความดัน	พบน้อยมาก บ้านท่าเสา

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรรมเฉพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปอง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				สีน้ำตาล ปลายใบมน มีติ่งแหลม โคนใบสอบแหลม หน้าใบเรียบมัน ดอกพวง ผลเป็นกลุ่มมีก้าน ผลสีเขียว สุกสีชมพูอ่อน มีขนาดโตกว่าลูกขี้	รากแก้ระงับอาการชัก	
19. บัวบก	ผักแว่น ผักหนอก	<i>Centella asiatica (L.) Urb.</i>	UMBELLIFERAE	พืชล้มลุก ราก ใบ แตกตามข้อ ใบเป็นใบเดี่ยว ดอกช่อ ช่อรวมสีม่วงอมแดง	ใบกินเป็นผักเหนาะ ใช้เป็นเครื่องดื่ม พอกแผลสด ทาแก้แมลงกัดต่อย	พบทั่วไป
20. ผักชีล้อม	ผักชีล้อม	<i>Oenon the stolonifera Wall.</i>	ASTERACEAE	พืชล้มลุกหรือพืชลอยน้ำ ลำต้นกรวงอวน้ำ เจริญอยู่ในน้ำหรือที่ชื้นแฉะ ที่มีอายุหลายปี ทุกส่วนมีกลิ่นหอม ลำต้นเลื้อยทอดไปตามพื้นน้ำ มีปลายยอดกระดกขึ้น ลำต้นเป็นข้อปล้อง เห็นได้ชัดเจน ใบประกอบขนนก แตกจากลำต้นแบบสลับ โคนก้านใบแผ่เป็นกาบหุ้มข้อ	กินเป็นผักเหนาะกลิ่นหอม ใช้ขับลมแก้เอะหอบหืด แก้โรคเหน็บชา	พบน้อยมาก ที่บ้านในหนดบ้านปลายวาต.เหมาะ

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
21. ผักโงม	ผักโหม ผักโงม	<i>Amaranthus lividus</i> Linn.	AMARANTHACEAE	พืชล้มลุกปีเดียว วัชพืชขึ้นตามที่รกร้างอยู่ทั่วไป ลำต้นเขียวตรงแตกกิ่งก้านสาขามาก ใบเป็นใบเดี่ยว รูปไข่คล้ายสามเหลี่ยม ใบออกแบบสลับ ขอบใบเรียบ ดอกเป็นช่อสีม่วงปนเขียว ออกตามซอกใบ ช่อดอกผลิบานอยู่ที่ปลายใบ ชูตั้งขึ้นเห็นเด่นชัดเจน เมล็ดสีน้ำตาลเกือบดำ	ยอดอ่อนลวกจิ้มประกอบอาหาร ใบสดรักษาแผลพุพอง รากช่วยถอนพิษไข้ แคลเซียมและฟอสฟอรัสสูง มีสารไซโปนิน ที่ช่วยลดคอเลสเตอรอล	พบทั่วไปทุกหมู่บ้าน

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
22. บอนเต่า	บอนเต่า	<i>Hamelia benthamiana</i> <i>SchottH</i>	ARACEAE	พืชล้มลุกขึ้นเป็นกอ ลำต้นเป็น ก้านหุ้มคล้ายบอนแต่มีขนาดเล็กกว่า ใบ ก้านสั้นน้ำตาล รูปใบโพธิ์เป็นร่องตามเส้นใบ ขอบใบเรียบ	ช่อดอก ยอดอ่อน ก้านดอก เปลือกออกใช้แกงส้ม แกงเลียง บำรุงหัวใจ	พบทั่วไป พบมากที่ บ้านท่าหัน ตรมณีย
23. กะทือ	กะทือ	<i>Zingiber zerumber</i> (L)Smith.	Zingiberaceae	พืชล้มลุก มีหัวขนาดใหญ่ เนื้อในสีเหลืองอ่อน กลิ่นหอม ดอกช่อกลม อัดกันแน่นสีแดง	หัวแห้งสด มีน้ำมันหอม ระเหย แก้เจ็บลม บำรุงน้ำนม ดอกใช้ประดับ กินเป็นผักเหนาะ	พบอยู่ ทั่วไป
24. ยี่แย้	หอมแย้	<i>Coriandrum sativum</i> L. <i>ExH</i>	UMELLIFERAE	ไม้ล้มลุกคล้ายใบผักชีมาก ทุกส่วนของต้นมีกลิ่นคล้าย คื่นฉ่าย ขึ้นอยู่ที่ชื้นแฉะ	ใบกินเป็นผักเหนาะ	พบที่บ้าน ปลายวา ต.หมาะ
25. ผักเสี้ยน	ผักเสี้ยน	<i>Eleome gymandra</i> Linn	CIEOMACEAE	ไม้ล้มลุก สูง 1 เมตร ลำต้นกิ่ง ก้านมีสีม่วงแดงเรื่อ ใบแบบนิ้ว มือ ขอบใบหยักเว้าลึกเป็น 3-5 แฉก ช่อดอกออกที่ปลายยอด มี กลีบดอกสีขาว บอบบาง บาน	ใบอ่อนนิยมนำมาปรุงรส จิ้ม น้ำพริกกินกับขนมจีน ใบแก่ปวดยอด มีกรดไฮโดร ไซยานิกที่เป็นพิษต่อประสาท กลาง ทำลายได้โดยทำให้ร้อน	พบอยู่ ทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมเฉพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				ตอนกลางคืนถึงรุ่งเช้า ผลเป็นฝักเขียว เมื่อแก่จะแตกออกภายในเมล็ดสีน้ำตาลรูปไตจำนวนมาก	หรือดอง	
26. ผักหมูย	หมูย หมูยช้าง	<i>Clausena ex cavata</i> buvm f.	RUTACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก กิ่งอ่อนมีขนสั้นสีเทา ใบประกอบขนนก เรียงสลับ ปลายแหลม รูปใบเบี้ยว ผิวใบด้านบนเกือบเรียบมีขนสั้นๆ ท้องใบมีขนบางๆ ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยมีจำนวนมาก กลีบดอกสีเขียวแกมเหลือง ผลสดรูปกระสวย หรือรูปไข่ เมื่ออ่อนสีเขียวเมื่อแก่สีแดง รสชาติเผ็ด มีกลิ่นหอม	ใบอ่อนจมน้ำพริก ใส่ข้าวยาราก ขับลม แก้ไข้ หืด ไอ ใบและเปลือกเป็นยารักษาโรคผิวหนัง มีสารสกัดคล้ายกลั่นเนือ	พบอยู่ทั่วไป
27. หญ้าช้อง	ต้นตะวา - ใบข้าว	<i>Vallisneria spiralis</i> L.:BLYXA echinosperma Clarke HOOK .f.	HYDROCHARITACEAE	เป็นพืชใต้น้ำที่มีอายุได้ปีเดียว ลำต้นเหง้าสั้นๆ ใบแตกออกจากลำต้น เป็นกอ ใบลักษณะเป็นแถบยาวราบใบเรียวยาว	ประกอบอาหาร ชุบแป้งทอด ใช้ประดับตู้ปลา	พบที่บ้านบางพลางบ้านปากพู้ ต.ท่าเสา

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมเฉพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นที่เมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				แหลม โคนใบแผ่เป็นกาบหุ้ม ประกบกันไว้ ใบสีเขียวออก น้ำตาล ดอกเดี่ยวขนาดเล็ก สมบูรณ์เพศ ดอกมีเมล็ดมากมี หนามแหลมๆเห็นชัดเจนขึ้น ทางหัวและทางท้าย ผลรูป กระบอก ภายในมีเมล็ดหลาย เมล็ด		บ้าน ปลาขาว ดงหมา มากที่สุด
28. ลูกมุด	มะมุด มุด ส้มมุด มะม่วงมุด	<i>Mangifera foetida</i> LOUR	ANACARDIA- CEAE	ไม้พุ่มเมืองขึ้นต้นทรงพุ่มกลม หรือทรงกระบอก ลำต้นมียาง ขาวขุ่น ออกจากลำต้น ใบเป็น ใบเรียงสลับปลายกิ่ง แผ่นใบ คล้ายแผ่นหนัง เป็นคลื่นเล็ก ๆ ลักษณะแข็ง ดอกสีเขียวอม แดง มีกลิ่นหอมเย็น ช่อแยก ช่อกตามปลายยอด ผลรูปไข่ สุกสีเหลืองแกมเขียว	ผลอ่อนกินเป็นผักสด มีรสเปรี้ยว ใช้ทำแกงส้ม ยำ ผลสุกหอมหวาน	พบอยู่ ทั่วไป ทุกหมู่บ้าน

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
5. ลางสาด	ลางสาด	<i>Lansium domesticum</i>	MELIACEAE	เป็นไม้ยืนต้น ดอกออกเป็นช่อ ผลใหญ่ไม่กลม สีผิวสไล	มีคุณค่าทางอาหารสูง	ทั่วไปใน อ.กะปง
6. จูญ	จูญ	<i>Lansium domesticum</i>	MELIACEAE	ผลกลม ใหญ่กว่าลองกองเปลือกหนา มีขน ไม้มีรสขม ใบเรียกว่าลองกอง ลางสาด	มีคุณค่าทางอาหารสูง	พบที่ตำบลเหมาะและตำบลท่านา
7. มะละกะกะ	มะละกะกะ	<i>Lansium domesticum</i>	MELIACEAE	คล้ายลองกอง เนื้อจะนุ่มกว่าหอมหวาน ผลสุกจะล้วยเร็ว	มีคุณค่าทางอาหารสูง	พบที่ตำบลเหมาะบ้านปลายวาบ้านบางแก้ว
8. มังคุด	มังคุด	<i>Garcinia mangostana</i> L.	GUTTIFERAE	ใบมัน เปลือกคันสีดำ ทรงพุ่มกลมสวยงาม ดอกเดี่ยวหรือเป็นคู่ที่ปลายกิ่ง มีเพศเดียว เกสรตัวเมียเป็นแฉกมีจำนวนแฉกเท่ากับรังไข่ ผลที่เกิดขึ้นผลปลอม	มีรสชาติอร่อย มีคุณค่าทางอาหารสูง เปลือก ผลตากแห้งต้มน้ำดื่มในไส	ทั่วไปใน อ.กะปง
9. จำดะ	จำปาดะ	<i>Artocarpus integer</i>	MARACEAE	เป็นไม้ยืนต้น ตระกูลเดียวกับขนุน ใบมีขนสั้นๆ ผิวเปลือกแก่ จะมีสีเหลืองอมส้ม เนื้อมีหลายสี เช่น สีเหลืองทอง เหลืองอ่อน เหลืองอมส้ม ขาวหม่น	มีคุณค่าทางอาหารสูง มีรสชาติอร่อย คล้ายขนุน แต่มีกลิ่นแรงกว่า	ทั่วไปใน อ.กะปง

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมพอเพียง

การส่งเสริมเกษตรกรรมพอเพียงปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
10. ขนุน	ขนุน	<i>Artocarpus heterophyllus</i> lam.ExT.	MARACEAE	ไม้ต้นสูง 9-23 เมตร ลำต้นตรง แตกกิ่งบริเวณโคนมาก ผลขนุน จะออกตามต้น 1 ผลมี 100-500 เมล็ด ลำต้นมียาง ช่อดอกแบบ head ดอกเพศผู้จะมีกลิ่น ผลเกิดเป็นผลรวม	มีรสชาติดี ร้อย กรอบ สามารถแปรรูปได้หลายแบบ	พบทุกหมู่บ้าน
11. เงาะ	เงาะ	<i>Nephelium lappaceum</i> Linn.	SAPIDACEAE	ไม้ต้นสูง 12-25 เมตร แผ่กิ่งก้านสาขากว้าง ใบเป็นใบประกอบ-ย่อย ดอกเพศผู้ ดอกกระเทย ทำหน้าที่เป็นดอกเพศเมีย ผลเงาะเป็นช่อกลมยาว ที่ผิวเปลือกมีขนอ่อนนุ่ม เนื้อสีขาว หุ้มเมล็ด	มีรสชาติดี ร้อย กรอบ แปรรูปได้	พบทุกหมู่บ้าน
12. ลูกหยี	ลูกหยี	<i>Dialium cochinese</i>	CAESALPINIOIDEAE	ไม้ต้นสูง 30 เมตร มีใบรี ปลายใบแหลม ช่อดอกเป็นช่อแยกแขนง ปกคลุมด้วยขนนุ่ม ดอกเล็กสีขาว เมื่อติดผลกลายเป็นผลรูปรี ยาว 1.5 ซม. เมื่อยังอ่อนมีสีเขียว พอสุกแก่เปลี่ยนเป็นสีดำ	ยอดอ่อนรสเปรี้ยว ใช้ปรุงอาหาร ผลอ่อนฝาด กินสดกับน้ำพริก ผลสุกสีดำ มีรสเปรี้ยวอมหวาน	พบที่บ้านท่ากะเด ต.ท่านา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
13. ดั่งเง	ลูกปุย	<i>Baccaurea macrocarpa</i>	EUPHORBIACEAE	ไม้ผลพื้นเมืองขนาดใหญ่ทรงพุ่ม ออกดอกออกผลตามลำต้น กิ่ง ขนาดใหญ่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 4-5 ซม. ดอก ช่อ ช่อหนึ่งๆมีประมาณ 5-6 ผล เมื่อไม่สุกจะมีสีเขียวอ่อนๆ เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เปลือกหนามากทำให้มีน้ำหนัก ลักษณะเนื้อในสีขาวขุ่น ผลหนึ่งๆ จะมีประมาณ 4-6 กลีบ รสชาติหวานเย็นอร่อย	ผลสุกรับประทาน มีรสอร่อย	พบที่บ้านท่ากะได ต.ท่านา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
14. ฟ้าผ่า	ฟ้าผ่า	<i>Baccaurea motheyana</i>	EUPHORBIACEAE	ไม้ต้นขนาดเล็ก เปลือกเรียบบาง เปลือกตามลำต้นมีสีน้ำตาลปนเหลือง เนื้อไม้แข็งปานกลาง ทรงพุ่ม ใบเดี่ยวแบบวงรี การเรียงแบบร่างแหชนิดขนนก เส้นใบย่อยเล็กเห็นเป็นคลื่น รูปร่างยอดแหลม สีเขียวเข้ม ดอกแบบราวม ออกดอกตามลำต้นตั้งแต่โคนต้น ติดพื้นดินจนถึงกิ่งก้านสาขา ผลกลม ขาวนูน ผลรูปมน ลักษณะเด่นผลอ่อนผลแก่จะมีสีเขียว ผิวของผลจะมีสีขี้ผึ้งเคลือบอยู่ เมล็ดรูปวงรีเมล็ดแหลมสีเหลืองอ่อน	ผลอ่อนมีรสเปรี้ยว หันเป็นชั้นในไล่ลงใต้อาหารจำพวกแกงส้ม ผลแก่ นำมาแปรรูปคล้ายส้มแขก	พบทั่วไปใน อ.กะปง

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
15. ส้มควาย	ส้มแขก	<i>Garcinia atroviridis</i> Griff.ex.t anderson	GUTTIFERAE	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 2-12 เมตร ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม รูปขอบขนานแคบ ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเป็นรูปลิ้น สีเขียวเข้ม ใบอ่อนสีแดง ดอกแยกเพศ กลีบดอกรูปไข่ ผลรูปกลมเป็น มีสีส้ม มีร่องจำนวนมาก คล้ายฟักทอง ผลอ่อนสีเขียว เมื่อแก่จัดจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม ฉ่ำน้ำ รสเปรี้ยวจัด	ผลสดนำมาแกงส้มแปรรูป	พบทั่วไปทุกหมู่บ้าน
16. ลูกเลียด	หัวเป็กลีไต้	<i>Syngnathus cucumneris</i>	MYRTACEAE	ไม้พื้นเมืองเป็นไม้ต้นสูง 10-15 เมตร แตกกิ่งก้านสาขารอบลำต้น ใบมีลักษณะเรียวยาว ออกใบเป็นคู่ ขอบใบเรียบปลายใบจะแหลม ผิวใบเรียบเกลี้ยง ดอกมีลักษณะสีเหลือง ช่อหนึ่งๆมีประมาณ 15-20 ดอก ผลอ่อนมีสีน้ำตาลแดง ผลสุกมีสีม่วงดำ เป็นพวงคล้ายองุ่น เมล็ดมี 1 เมล็ด	ผลดกกับเกลือและน้ำตาลอ้อย ผลแปรรูปทำไวท์ต้นทำเครื่องเรือน	พบมากบริเวณบ้านปลายวา

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมเฉพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
17. หล้าดำ	มั่งคะ	<i>Cynanchum iripa</i> kostef.st	LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE	ไม้ต้นสูง 3-4 เมตร รัศมีทรงพุ่ม ขนาดเล็ก ลำต้นมีเปลือกน้ำตาล แกมดำ ใบคล้ายใบโศกอินเดีย ดอกสีขาว ผลมีลักษณะครึ่ง วงกลม ผิวของผลขรุขระคล้าย ผิวหนังของสัตว์จำพวกคางคก ผล อ่อนสีเขียวอมน้ำตาล ผลสุกสี เหลือง ผลหนึ่งมีเมล็ดเพียงเมล็ด เดียวมีลักษณะแบน	ผลนำมาบริโภคเป็น ผลไม้สด รสชาติ หวานอมเปรี้ยว	พบที่บ้านนวล ตรมณีย์และ บ้านปลายวา ต.งะมา

สรุปผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้สืบค้นข้อมูลจากตำราเกี่ยวกับพันธุ์พืชดังนี้

1. พืชกลักปักชำได้ ดร.นพรัตน์ บำรุงรักษ์
2. พรรณไม้พื้นเมืองปักชำได้ คำนวณ แก้วช่วง
3. คณาเกษัช ชยันต์ พิเชียรสุนทรและวิเชียร จีรวงส์
4. คู่มือปาล์มประดับ ดร.ปิยะ เณรมกลิ่น
5. ไม้ดอกไม้ประดับ เณรมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พลเอกยุทธนา คำดี และคณะ
6. พรรณไม้พระตำหนักสวนปทุม เทิดพระเกียรติ 50 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี นายแก้วขวัญ วัชโรทัยและคณะ
7. พืชสมุนไพรใช้เป็นยา ภูมิพิชญ์ สุขาวรรณ
8. ผักพื้นบ้าน 2 อุไร จิรมงคลการ
9. ไม้ในบ้าน อ.อโณทัย
จากอินเทอร์เน็ต

1. <http://th.wikipedia.org/wiki>
2. <http://www.phtnet.org/news/view-news.asp?>
3. <http://gotoknow.org/blog/naree122/220033>
4. <http://suan-naratip.tripod.com/herb5.htm>
5. <http://www.samunpri.com/herbdrug/?p=210>
6. <http://tourdoi.com/general/flower/page/033.htm>

ปัญหาอุปสรรค แหล่งค้นคว้า หนังสือประกอบในการค้นคว้ามีน้อย

ข้อเสนอแนะ ควรได้ไปค้นคว้าแหล่งอื่นๆ เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ

กิจกรรมที่ 8 : บูรณาการสอนพืชกับกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน

วันที่ 6 มีนาคม 2550

สถานที่ โรงเรียนกะปงพิทยาคม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ครู 20 นักเรียน 370 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำพรรณพืชที่หายากและมีประโยชน์มาใช้บูรณาการณสถานศึกษา
2. เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรู้จักฟื้นฟูอนุรักษ์พืชที่หายาก

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. จัดประชุมครู กำหนดทำแผนการสอน นัดหมายนักเรียน
2. ปฏิบัติการสอน
3. สรุปผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินงาน

ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ดำเนินการสอนในวันที่ 6 มีนาคม 2549 ตั้งแต่เวลา 08.30-12.00 น.ดังนี้

ระดับ ม.1 ได้บูรณาการ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในหัวข้อ ทำมังกับชีวิตที่พอเพียง

สังคมศึกษา - สามารถดำรงชีวิตโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

คณิตศาสตร์ - สามารถประมาณค่าของต้นทำมังได้

วิทยาศาสตร์ - สามารถสกัดน้ำมันหอมระเหยจากใบทำมังได้

คหกรรม - ประกอบอาหารจากใบทำมัง

ศิลปะ - วาดรูปเหมือนจริงของใบทำมัง

ดำเนินการสอนโดย 1. นางจิระภา เชื้อไทย 2. นางสาวสุปราณี รอดเซ็น
3. นางอภิญญา เดี่ยวสกุล 4. นายจิระวิน ชูไฟ

ระดับ ม.3 ได้บูรณาการ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในหัวข้อ เศรษฐกิจพอเพียงกับทำมัง

สังคมศึกษา - เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

วิทยาศาสตร์ - สำรวจ วิเคราะห์ ระบบนิเวศน์ของต้นทำมัง

ภาษาอังกฤษ - บอกชื่อส่วนต่างๆของต้นทำมังเป็นภาษาอังกฤษได้

ดำเนินการสอนโดย 1. นางวรรณวิมล ศรีบุรุษ 2. นายโสภณ ขาติโรจันทร์
3. นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย

ระดับ ม.4 ได้บูรณาการ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหัวข้อ ร่วมสนุกเรียนรู้.....สู่ทำมัง

ฟิสิกส์ - อธิบายพลังงานที่เกิดจากคันทำมังได้

เคมี – ทดลองหาสารอาหารได้

คณิตศาสตร์ – บอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆกับคันทำมังได้

การงานอาชีพ- ทำน้ำพริกใบทำมัง

ภาษาอังกฤษ – เขียนศัพท์ที่เกี่ยวกับขั้นตอนการทำน้ำพริกทำมัง

ดำเนินการสอนโดย 1. นางจิระภา เชื้อไทย 2. นางสาววิมาลา ลายลักษณ์

3. นางสาวศิริกาญจน์ บรรณสุข 4. นางสาววิจิตรา ชัยเซ่ง

ระดับ ม.5 ได้บูรณาการ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหัวข้อ “Life and Tumming ”

ภาษาไทย – สามารถแต่งนิทานพื้นบ้านที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับคันทำมัง

ชีววิทยา – สามารถอธิบาย และจำแนกชนิดความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับคันทำมังได้

คอมพิวเตอร์ – สามารถสร้างงานนำเสนอข้อมูลใบทำมังด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้

ดำเนินการสอนโดย 1 .นางสาวทิพย์วัน กุ้แร่ 2. นางสาวปฐิมา เจริญทรัพย์

3. นางสาวนันท์วัน ทองทวีวัฒน์

ระดับ ม.6 ได้บูรณาการ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหัวข้อ “แมงดาตัน ”

สังคมศึกษา – บอกสรรพคุณและการใช้ประโยชน์ของทำมังได้

สุขศึกษา – อธิบายประโยชน์และโทษของทำมังที่มีผลต่อสุขภาพ

ศิลปศึกษา- วาดภาพรูปลักษณะของแมงดาตันได้

การงานอาชีพคอมพิวเตอร์ – สืบค้นข้อมูลและการนำเสนอได้อย่างถูกต้อง

ดำเนินการสอนโดย 1. นายอาร์ณ นิลอินจันทร์ 2. นางเรวดี ช่วยจันทร์

3. นายจรัส พูลศิริ 4. นายจิระวิน ชูไผ่

สรุปผลการดำเนินงาน

ครูได้ระดมสมองในการคิดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสุข เพลิดเพลินกับกิจกรรมและได้รับความรู้ประสบการณ์จากกิจกรรมนี้ ทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพันธุ์ต่อไป

ปัญหาอุปสรรค นักเรียนบางคนไม่ได้ร่วมกิจกรรมเนื่องจากติดการฝึกภาคสนามของนักศึกษาวิชาทหารที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะ จัดกิจกรรมภายหลัง โดยมอบหมายให้ทำใบงานส่ง

**กิจกรรมที่ 9 : จัดเวทีระดมประสบการณ์และสมอง/แสดงความเห็น/วิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างสาเหตุ
การเปลี่ยนแปลงกับผลความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น**

วันที่ 5 เมษายน 2550

สถานที่ ศาลาอเนกประสงค์ชุมชนบ้านท่านา ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 25 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษา สาเหตุ อาการ ผล ที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงและความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการทำหนังสือเชิญทีมวิจัยและผู้สนใจเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมสถานที่
3. เตรียมหัวข้อการประชุม
4. ประสานงาน
5. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม เอกสาร อุปกรณ์เครื่องเสียง
6. จัดประชุมตามกำหนด

ผลการดำเนินงาน

- มีการประชุมร่วมกันระหว่างทีมวิจัย ชาวบ้าน ทีมพี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานสนับสนุนกองทุนวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นพังงาดังนี้

1. ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงแนะนำตัวเองและกล่าววัตถุประสงค์ในการจัดเวทีระดมประสบการณ์และสมองฯ
2. หัวหน้าโครงการได้นำเสนอผลการวิจัยที่ผ่านมา ปี 2549 งานวิจัยการจัดการฟื้นฟูอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพืชโบราณอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสม กับชุมชนบ้านปากพู้ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง จัดกลุ่มบำรุงดูแลรักษาช่วยกันอนุรักษ์โดยการประชาสัมพันธ์ให้มีการปลูกเพิ่มทุกครัวเรือน นอกจากนั้นก็ได้ นำผลการศึกษานี้ไปแสดงที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา
3. นายจิระวิน ชูไฟ ได้กล่าวถึงงานวิจัยปี2550นี้ เราได้ทำการวิจัยสำรวจพรรณไม้ท้องถิ่นที่หายาก และเกือบจะสูญพันธุ์ไปให้มีการฟื้นฟูกลับคืนมา โดยพวกเราจะเป็นแกนนำช่วยเหลือให้ชาวบ้านทุกคนอนุรักษ์เช่น ทุเรียนสาริกา กล้วยไม้ ไม้เศรษฐกิจ ไม้อนุรักษ์ พรรณไม้ต่างๆ เพื่อให้ลูกหลานได้รู้ได้เห็นของจริง
4. นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย หัวหน้าโครงการ ได้ดำเนินการชี้แจงว่า กิจกรรมที่ทีมวิจัยได้ศึกษารวบรวมชนิดพันธุ์ไม้ในท้องถิ่นได้ 4 กลุ่ม คือ

4.1 ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร

4.2 พืชเศรษฐกิจ/ไม้ผล

4.3 ผักพื้นบ้าน

4.4 พืชที่หายาก

แจกรายชื่อต้นไม้ที่รวบรวมข้อมูลมาให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมสมองคิดที่ทีมวิจัยสำรวจมานั้น
ชุมชนเคยรู้จักหรือไม่ มีประโยชน์ คุณค่า/โทษ อย่างไรและให้เพิ่มเติมพืชที่คิดว่าตกการสำรวจ/หรือชุมชน
รู้จักกันเป็นอย่างดี ได้แบ่งกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสามหนุ่มสามมุม ประกอบด้วย

1. นายกิตติพันธุ์ เกื้อสกุล 2. นายภูมิพุทธ เกื้อสกุล 3. นายจิระวิน ชูไพร

กลุ่มที่ 2 กลุ่มบ้านขึ้น ประกอบด้วย

1. นางตริงใจ ตั้งเซ่ง 2. นางขวัญตา ปานภักดี 3. นางบุญเรือน พัทนะ
4. นางสาวณัฐกานต์ ไขสุวรรณ

กลุ่มที่ 3 กลุ่ม สองแ่ง หนึ่งหนุ่ม ประกอบด้วย

1. นายไพวัลย์ ทิงบริรักษ์ 2. นายพันธุ์ทิพย์ ทิงบริรักษ์ 3. นายสมพร บุญนาม

กลุ่มที่ 4 กลุ่มสมุนไพร ประกอบด้วย

1. นายอำนาจ ประกอบแสง 2. นายหิณ รักทอง 3. นายกิตติชัย ก้างตัน
4. นายพันธ์ ทองฤทธิ์ 5. เด็กชายนัฐพล กระจาย

หลังจากอภิปรายกลุ่มแล้วส่งตัวแทนออกมานำเสนอดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสามหนุ่มสามมุม นำเสนอโดยนายกิตติพันธุ์ เกื้อสกุลพืชที่พบ/ประโยชน์ คุณค่าที่ได้ ดังนี้
ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร ลูกใต้ใบ(แก่นัว) กระต้อม เสดดพังพอน จำปี จำปา ชุมเห็ด ชิงคอก
เด็ว กระเช้าสีดา ผักเสี้ยนผี

พืชเศรษฐกิจ สาธู ระกำ กระถินเทพา ลูกหยี

ผักพื้นบ้าน ชะอม ทองหลาง มะนาว ลูกโพระ ลูกฉิ่ง

พืชที่หายาก จำปาทอง ลางสาครเถื่อน ไข่ทำบ้าน สะบ้า ส้มเฒ่า ลูกปุย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มบ้านขึ้น นำเสนอโดยนางตริงใจ ตั้งเซ่งพืชที่พบ/ประโยชน์ คุณค่าที่ได้ ดังนี้

ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร ไข่มูก จำปี จำปา ดอกแก้ว ราตรี ดินตะขาบ ว่านนางคูน นางกวัก
พลับพลึง(แก้ปวดเมื่อย) พุดสามสี พุดน้ำบุศ พุทธรักษา มะลิซ้อน คลุ้ม มะพร้าว นกคุ้ม กระเทียม
เถา บัวหลวง

พืชเศรษฐกิจ คลุ้ม(ใช้เย็บจาก) ใบเล็บครุฑ กระถินเทพา กระถินณรงค์ ตะเคียนทอง หนุ่ยช้าง
(ทอดมัน)

ผักพื้นบ้าน ทำม้ง (ทำน้ำพริก) บวบหอม ผือก มัน ใบหูกมี้ ผักกะสัง

พืชที่หายาก ส้มป่อย ชะมวง ดอกไข่ มะยม ประดู่ เฟิร์นก้านดำ เต่าร้าง ลูกปรู ราน้ำ ตะขบ ถิง โปะ
พิกุล มะดัน ยอดเรียน(คล้ายเต่าร้าง) ประดู่ มะตูม

กลุ่มที่ 3. กลุ่ม สองแ่ง หนึ่งหนุ่ม นำเสนอโดยนายไพวัลย์ ทังบริรักษ์ พืชที่พบ/ประโยชน์ คุณค่าที่ได้ดังนี้
ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร กระเช้าสีดา บั้งบั้ง ผ้าขาวห่อทอง เข็มป่า (ดอกสีขาวม่วง) กาหลา
วาสนา

พืชเศรษฐกิจ ลูกคร ไข่สีสุก(ใช้ทำข้าวหลาม) ไข่ราดวัง ระกำ กระดินเทพา ลูกหยี

ผักพื้นบ้าน ชะอม ทองหลวง มะนาว ลูกโปะ ลูกถิง

พืชที่หายาก จำปาทอง ลางสาตเถื่อน ใช้ทำบ้าน สะบ้า ส้มเฒ่า ลูกปุย

กลุ่มที่ 4 กลุ่มสมุนไพร นายอานวย ประกอบแสง เป็นผู้นำเสนอ พืชที่พบ/ประโยชน์ คุณค่าที่ได้ดังนี้

ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร ค้างคาวดำ สร้อยนางกรอง ช้องนางคลี่ โป๊ยเซียน กระบองเพชร
กุหลาบหิน เฟื่องฟ้า โกสน หางตะขาบ (แก้ปวดท้อง, แผลงัด ต่อย) ปลง พฤษภาทศวรรษ
ทับทิม(ไม้มงคล,แก้ท้องร่วง)

พืชเศรษฐกิจหลัก ลูกข่าง (ยางนา) สากา (สาธิตา) สละ

ผักพื้นบ้าน ผักขม ชีฝรั่ง ชีลอม ราน้ำ หญ้าขิด สาหร่ายน้ำ สะระแหน่

พืชที่หายาก ดินตุ๊กแก ปาล์มหลังขาว สนู่เลือด สนู่ดำ สนู่ขาว ม้าวิ่ง รับบิ้น บันไคลิง หล่ำล่า กะเปก

5. คุณสุกิจ นาคตาขุน หัวหน้าศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา สรุปและเสนอแนะ
พันธุ์ไม้ในอำเภอกะปง มีพันธุ์ไม้มากหลากหลายชนิด ขอเสนอให้ศึกษาเพื่อเสนอผู้สายตาคอนข้างนอกพื้นที่
และต้องการให้ชุมชนอนุรักษ์ไม้ที่ใกล้สูญพันธุ์ อยากให้ชาวบ้านควรได้ศึกษาลงลึกพืชดังต่อไปนี้ ทำม้ง
กลุ่ม หูกมี้ ถิงเหนียว(สีแดง มีอยู่ที่บ้านนายหิน รัชทอง) ตระกูลปาล์ม ค้างคาวดำ ถิงแข (ลูกปุย)
หล่ำล่า ขอให้ชุมชนผู้ปกครองสนับสนุนในการรื้อฟื้น ทำให้คนรู้จัก

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ชุมชน มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ในการจัดเวทีระดมประสบการณ์และสมองฯ ให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดี
2. ชุมชนได้รับรู้ผลงานของงานที่หัวหน้าโครงการได้นำเสนอผลการวิจัยที่ผ่านมา ปี 2549 ยินดีที่
จะให้ความร่วมมือในการดำเนินการสานต่อในโครงการต่อไปด้วยดี
3. ร่วมกันแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นรูปธรรม แต่ละกลุ่มมีศักยภาพการเป็นผู้นำช่วยกันระดม
ความคิดหาสาเหตุการสูญพันธุ์พืชในท้องถิ่นไปจากท้องถิ่นเพราะอะไร และผลกระทบต่อชุมชนอย่างไร
สาเหตุหลัก ในการสูญพันธุ์พืชได้แก่

- 3.1 การปลูก ขยายพื้นที่ในการทำสวนยางพารา สวนปาล์มสวนผลไม้
- 3.2 การนำพรรณพืช ไปจำหน่ายนอกพื้นที่
- 3.3 ขาดความรู้ คุณค่า ประโยชน์ของพืชชนิดนั้นๆ
- 3.4 ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชที่หายากในท้องถิ่น

ปัญหาอุปสรรค กิจกรรมนี้มีกลุ่มคนมาไม่ครบทุกตำบลเพราะอยู่ห่างไกลกันมาก

ข้อเสนอแนะ ควรได้จัดเวทีครั้งต่อไปให้ครบทุกตำบล

กิจกรรมที่ 10 : สำรวจบุคคลที่มีภูมิปัญญาการปลูกและใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น

วันที่ 27 เมษายน 2550

สถานที่ ตำบลหะมาด ตำบลท่านา ตำบลกะปง ตำบลลั่นทม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 6 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์และการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. เตรียมออกแบบสัมภาษณ์
2. ประสานงาน
3. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม
4. สัมภาษณ์บุคคลสำคัญในท้องถิ่นในการปลูกพืชและการใช้ประโยชน์
5. เดินทางสัมภาษณ์ผู้รู้การใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ร่วมกับชุมชนที่เกิดภูมิปัญญาในท้องถิ่นตนเองและตระหนักถึงคุณค่าทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านตนเอง โดยได้สัมภาษณ์ดังนี้

1. วิธีการเพาะปลูกพืชอย่างไร
2. พืชชนิดใดที่ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์ไปจากท้องถิ่นเรา
3. ควรส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ได้แก่อะไรบ้าง
4. มีวิธีการจัดการในการขยายพันธุ์ในท้องถิ่นอย่างไร
5. มีการจัดการเพาะปลูกร่วมกับชุมชนอย่างไร

บุคคลที่มีภูมิปัญญาในการปลูกพืชและใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น มีดังนี้

1. นายนิรันดร์ ศรีรอดภัย บ้านเลขที่ 3/2 หมู่ 1 บ้านบางกุ่ม ตำบลกะปง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
2. นางปรานิต สูงสง่า บ้านเลขที่ 20/2 หมู่ 3 บ้านบางกุ่ม ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
3. นางลำยอง คงนาค บ้านเลขที่ 8 หมู่ 3 บ้านลำรู่ ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
4. นายสำเร็จ พรหมแก้ว บ้านเลขที่ 201/1 หมู่ 2 บ้านปากถัก ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
5. นางจงกล ดาษฎาจันทร์ บ้านเลขที่ 21/3 หมู่ 3 บ้านลำรู่ ตำบลกะปง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
6. นายเอนก จิระรัตน์ บ้านเลขที่ 98/4 หมู่ 2 บ้านปากถัก ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
7. นางสาวเพลินจิต เพ็ญภักดี บ้านเลขที่ 2 หมู่ 1 บ้านเหมาะ ตำบลเหมาะ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
8. นายสุทัศน์ ศิริโคกกุล บ้านเลขที่ 7/2 หมู่ 2 บ้านสะพานเสื่อ ตำบลเหมาะ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
9. นายอมร หงอสกุล บ้านเลขที่ 5/2 หมู่ 3 บ้านสะพานเสื่อ ตำบลเหมาะ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
10. นางนวลน้อย แซ่ตัน บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ 4 บ้านบางพาง ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
11. นางเอี่ยม คงกาด บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ 4 บ้านบางพาง ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
12. นายจำนงค์ เพชรจะสมบ้านเลขที่ 174/3 หมู่ 2 บ้านฝ่ายท่า ตำบลท่านาอำเภอกะปง จังหวัดพังงา
13. นายนิล เพ็ชรหิน บ้านเลขที่ 15 หมู่ 1 บ้านท่านา ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
14. นางถิ์ ทองคณารักษ์ บ้านเลขที่ 183 หมู่ 2 บ้านท่ากะได ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
15. นายวิรัตน์ ช่วยรักษา บ้านเลขที่ 2/2 หมู่ 3 บ้านปากคลอง ตำบลลมนิย์ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
16. นายประสงค์ ทองสุข บ้านเลขที่ 17/2 หมู่ 3 บ้านปากคลอง ตำบลลมนิย์ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
17. นางสมศรี สรเกตุ บ้านเลขที่ 5/5 หมู่ 2 บ้านปลายวา ตำบลเหมาะ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
18. นายสุริยา เพชรเกษม บ้านเลขที่ 46/2 หมู่ 4 บ้านบางพาง ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
19. นายหุ่ยง เรืองจิรินทร์ บ้านเลขที่ 79/1 หมู่ 4 บ้านบางพาง ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
20. นายชูเกียรติ วงศ์สวัสดิ์ บ้านเลขที่ 2 หมู่ 3 บ้านปากคลอง ตำบลลมนิย์ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
21. นายบัญญัติ วิจิรา บ้านเลขที่ 18/7 หมู่ 3 บ้านปากคลอง ตำบลลมนิย์ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการสัมภาษณ์บุคคลต่อไปนี้

1. มีพืชในท้องถิ่นมากที่สุดได้แก่ ขางพารา ปาล์มน้ำมัน เงาะ มังคุด ลองกอง ลำไย ลำปำ สะตอ สละ ระกำ ลูกเนียง ผักเหมียง
2. มีวิธีการเพาะปลูกในท้องถิ่นโดย
 - 2.1 ขุดหลุมแล้วเอาปาล์มลง 15 วันใส่ปุ๋ย
 - 2.2 ปลูกแบบธรรมชาติโดยใส่ปุ๋ยชีวภาพ

- 2.3 มีโรงเพาะชำกล้าไม้สำหรับเก็บต้นพันธุ์ ตอนกิ่ง ตัดตาแล้วปลูกผสมผสาน ผลไม้หลายอย่างมีบ่อปลา รอบบ่อปลาก็ปลูกมันสำปะหลัง
- 2.4 ปลูกแบบผสมผสานในพื้นที่เดียวกัน เป็นการตัดตอนโรคที่เกิดกับพืชและพืชได้พึ่งพาซึ่งกันและกัน ผลผลิตได้ตลอดปี
- 2.5 ปลูกแบบนั่งแท่น
3. พืชชนิดใดควรอนุรักษ์
 - 3.1 พืชทุกชนิดมีค่าควรอนุรักษ์
 - 3.2 ผักเหมียง มังคุด ทุเรียน ผักกูด ผักหนาม ทุเรียนสาธิตา จำปาตะ
4. ควรส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ได้แก่ ขางพารา ปาล์มน้ำมัน
5. มีวิธีการขยายพันธุ์อย่างไร
 - ตัดตา ตอนกิ่ง ซ้อมเมล็ดพันธุ์ เพาะเมล็ด เสียบยอด ปักชำ
6. การมีส่วนร่วมกับการจัดการเพาะปลูกพืชร่วมกับชุมชนอย่างไร
 - 6.1 ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อชุมชนกับชนิดของพันธุ์พืช
 - 6.2 ได้ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ
 - 6.3 ปลูกตามสวนสาธารณะในวันสำคัญต่างๆทุกปี
 - 6.4 ประชุมโดยการเข้ากลุ่มแม่บ้าน
 - 6.5 ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์พืชที่ไม่มีในชุมชน

ปัญหาอุปสรรค ยังเก็บข้อมูลนี้ไม่เรียบร้อย

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มข้อมูลอีกในงวดที่ 2 ให้ได้ทุกตำบล

กิจกรรมที่ 11. การสำรวจผลไม้ ครั้งที่ 2

วันที่ 10 ธันวาคม 2550

สถานที่ บริเวณพื้นที่เป้าหมาย 3 แห่ง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วมโครงการ 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือการฟื้นฟูประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการติดต่อประสานงานนัดหมายเวลาเดินทาง
2. ประชุมวางแผนในการศึกษาพืชที่มีลักษณะเด่นและเป็นพืชประจำท้องถิ่น

3. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบบันทึก กล้องถ่ายรูป วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
4. เดินทางไปสำรวจ 3 แห่ง บ้านกะปง บ้านท่านา และบ้านเหล่

ผลการดำเนินงาน

เราออกเดินทางไปที่บ้านนายชนิด พรหมแก้ว ชาวเกษตรกร 17 ม.3 ต.กะปง บ้านกะปง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา เป็นเจ้าแหล่งขยายพันธุ์ทุเรียนสาธิตาได้รับความรู้เรื่องการปลูกขยายให้ได้พันธุ์ดั้งเดิมและได้รับใบงานเกี่ยวกับการเสียบยอดทุเรียนมาด้วย มีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. ข้อมูลพรรณไม้ ทุเรียนสาธิตา

ลักษณะวิสัย เป็นไม้ยืนต้น มีถิ่นอาศัย พืชบก กลางแจ้ง มีความสูง 12-15 m ความกว้าง ทรงพุ่ม 5 m

รูปร่างทรงพุ่ม รูปไข่

ลำต้น เหนือดิน ตั้งตรงได้เอง ผิวขรุขระ ไม่มีข้อปล้อง สีของลำต้น ต้นอ่อนสีเขียวอ่อน ต้นแก่สีน้ำตาลดำ มียางใส

ใบ ชนิดของใบแบบขนนกปลายคู้ สีของใบ ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ใบแก่สีเขียวแก่ ขนาดแผ่นใบกว้าง 4 cm ยาว 10-12 cm . การเรียงตัวของใบบนกิ่ง เรียงตรงกันข้าม รูปร่างของใบรูปใบหอก ปลายใบ เรียวแหลม รูปร่างโคนใบมน รูปร่างขอบใบมีขนสีน้ำตาล ใบมีลักษณะเป็นใบเล็ก มีเส้นกลางใบเพื่อการกระจายส่งน้ำ หน้าใบมีสีเขียว แต่หลังใบมีสีน้ำตาลอ่อน

ดอก ชนิดดอก ช่อกระจุกซ้อน ตำแหน่งที่ออกดอก ตามลำต้นหรือกิ่ง สีของดอก ขาว เหลือง กลีบเลี้ยง ติดกันจำนวน กลีบ สีเหลืองอ่อน เกสรตัวผู้ จำนวน 1 อัน เกสรตัวเมีย 1 อัน ตำแหน่งของรังไข่กึ่งใต้วงกลีบ มีกลิ่นหอม รูปร่าง กลีบดอกติดกันรูประฆัง

ผล ผลสดมีเนื้อหลายเมล็ด ผลกลมลักษณะพิเศษ ผลเป็นหนาม ก้านยาวขั้วสั้น ยาว 6-7 เซนติเมตร เปลือกบาง น้ำหนักผลโดยเฉลี่ยประมาณ 1.5 กิโลกรัม เนื้อละเอียด สีเหลืองทอง มีกลิ่นหอม รสชาติหวานหอม มีเนื้อมาก

เมล็ด จำนวนเมล็ดต่อผล 16-18 เมล็ด รูปร่างรี เมล็ดกลีบมีเนื้อมาก

1. ข้อมูลพฤกษศาสตร์ ทุเรียนสาธิตา

ชื่อพื้นเมือง ทุเรียนสาธิตา สากา

ชื่อสามัญ Thu Rian saliga

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Durio zibethinus*

ชื่อวงศ์ BOMBACACEAE

ประโยชน์ ลำต้นไว้ขาย ใบใช้ทำปุ๋ย ผลรับประทานได้

การให้ผลผลิต คือ หลังจากที่เราปลูกแล้ว 4-5 ปี เราจะได้ผลผลิตในช่วงฤดูฝนโดยปีหนึ่งๆ จะได้ผลผลิตหนึ่งครั้ง โดยการเก็บทุเรียนสาธิตาจะต้องไม่ปล่อยให้มันสุกอยู่ต้น จะต้องให้คนขึ้นไปตัดมันจึง

จะได้ผลดีการดูแลรักษา คือ หลังจากการที่เราเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วเราควรจะให้ปุ๋ยกับต้นทุเรียน สูตรปุ๋ยที่ใช้สำหรับทุเรียน คือ สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 เป็นการช่วยให้ทุเรียนได้มีการใช้ปุ๋ยบำรุงส่วนต่างๆ และสะสมอาหารเพื่อที่จะให้ผลผลิตออกในฤดูกาลต่อไป

การขยายพันธุ์ มี 3 วิธี คือ

1. การใช้เมล็ด คือการนำเมล็ดไปเพาะ
2. การติดตา จะใช้ระยะเวลา 1 ปี ในการทำจึงจะนำไปปลูกได้
3. การเสียบยอด ต้องเก็บไว้ในกระโถมเพื่อป้องกันการคายน้ำจะทำให้ใบไม่เหี่ยว

การเพาะและขยายพันธุ์ของทุเรียนสาธิตเป็นการหาอาชีพเสริมหารายได้ให้แก่ตัวเอง ทั้งยังทำให้เราใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนอนุรักษ์พืชในท้องถิ่นให้มีมากขึ้น

หลังจากเราเดินไปศึกษาทุเรียนสาธิตแล้วก็เดินทางต่อไปที่บ้านท่ากะไค ริมทางมีถังขยะ ดันขนาดใหญ่ของนายสุรสิทธิ์ ชัยยะคำ ม.2.ท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา มีรายละเอียดดังนี้

2. ข้อมูลพรรณไม้ ลำแหว ลูกปุย

ลักษณะวิสัย เป็นไม้ยืนต้น มีถิ่นอาศัย พืชบก กลางแจ้ง มีความสูง 8-15 เมตร ความกว้าง เมตร

รูปร่างทรงพุ่ม รูปไข่

ลำต้น เหนือดิน ตั้งตรงได้เอง ผิวเรียบ ไม่มีข้อปล้อง สีของลำต้น ต้นอ่อนสีเขียวอ่อน ต้นแก่ สีน้ำตาล ไม่มียาง

ใบ ชนิดของใบแบบขนนกปลายคี่ สีของใบ ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ใบแก่สีเขียวแก่ ขนาดแผ่นใบ กว้าง 1-2 cm ยาว 15-18 cm รูปร่างแผ่นใบ รูปขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม รูปร่างโคนใบมน ใบเรียบ ดอก ชนิดดอก ช่อเชิงลด ตำแหน่งที่ออกดอก ตามลำต้นหรือกิ่ง สีของดอกเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยงติดกัน กลีบสีเหลืองอ่อน กลีบดอกติดกัน 2-3 กลีบสีน้ำตาลอ่อน เกสรตัวผู้ 1 อันสีขาว ตำแหน่งของรังไข่ อยู่ใต้วงกลีบ ไม่มีก้าน รูปร่างของดอกรูปคนโท ผลสดสีส้ม 1 ผลมีหลายเมล็ด ผลแห้งแตกเหมือนมะไฟ เปลือกนุ่ม

ข้อมูลพฤกษศาสตร์ ลูกปุย

ชื่อพื้นเมือง ลังแข ลูกปุย

ชื่อสามัญ Lang Khae (Peninsulak)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Baccaurea macrophylla* muell.Arg

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ประโยชน์ รับประทานเป็นผลไม้ประจำถิ่น หายาก

ลังแข มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ในจังหวัดพังงาที่มี ชื่อเรียกว่า ลูกปุย แต่มีชื่อเรียกทางการว่า ลังแข เป็นพืชตระกูลเดียวกับ มะไฟ แต่ขนาดของผลโตกว่า เป็นไม้ผลที่ออกผลตามลำต้น และกิ่งขนาดใหญ่ การดูแลรักษา ลังแข เป็นพืชที่ไม่ค่อยมีศัตรูพืชรบกวน บำรุงดูแลรักษาง่าย การเก็บเกี่ยวผลผลิต เวลาเก็บลังแขควรเก็บอย่าให้ผิวเปลือกนั้นบอบช้ำเปลือกบอบช้ำแล้วเมื่อกระทบกับอากาศจะมีลักษณะผิวเป็นสีดำ ลังแขเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่สามารรถทำรายได้ให้แก่คนที่ปลูก เพราะลังแขจัดว่า ผลผลิตนั้นอยู่ในราคาที่สูงราคาประมาณ 20-25 บาทเลยทีเดียว ดีกว่าที่จะยึดติดอยู่กับการปลูกพืชชนิดหนึ่งเพียงอย่างเดียวหลังจากเราเดินทางมาถึงครั้งวัน ก็พักรับประทานอาหาร เวลา 13.00น. เปลี่ยนเส้นทางไปศึกษาดั้นหาลำล้าที่ตำบลเหล่า ริมทางร้านขายอาหาร เจ้าของเขาเป็นช่างเชื่อม ม. 2. ท่านา อำเภอกะปง จังหวัด พังงา มีรายละเอียดดังนี้

3. ข้อมูลพรรณไม้ หล่ำล้า

ลักษณะวิสัย เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก มีถิ่นอาศัย พืชบก กลางแจ้ง มีความสูง 3-4 m ความกว้าง 2-3 m รูปร่างทรงพุ่ม รูปโคม

ลำต้น เหนือดิน ตั้งตรงได้เอง ผิวหยาบ ขรุขระ ไม่มีข้อปล้อง สีของลำต้น ต้นอ่อนสีเขียวน้ำตาล ต้นแก่สีน้ำตาลดำ มียางขุ่นสีขาว

ใบ ชนิดของใบประกอบใบคู่สลับซ้ายขวา สีของใบ ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ใบแก่สีเขียวแก่ ขนาดแผ่นใบ กว้าง 2-3.5 cm .ยาว 4-5 cm ลักษณะพิเศษของใบ เส้นกลางใบจะไม่อยู่ตรงกึ่งกลางใบ ขอบใบอยู่ชิดด้านใดด้านหนึ่ง การเรียงของใบบนกิ่ง เรียงสลับ รูปร่างของแผ่นใบรูปรี ปลายใบเว้ามนุ่ม รูปร่างโคนใบเฉียง ขอบใบเรียบ

ดอก ชนิดดอก ช่อแยกแขนง ตำแหน่งที่ออกดอก ตามลำต้นหรือกิ่ง สีของดอกสีขาว ไม่มีกลิ่นหอม รูปร่างของดอกกลีบแยกกัน เมื่อดอกตูมจะมีลักษณะคล้ายดอกมะลิ ออก ออกดอกคล้ายดอกเข็ม

ผล ผลสด ผลมีลักษณะเป็นครึ่งวงกลม ผิวของผล ขรุขระคล้ายกับผิวหนังของสัตว์จำพวกคางคก ผลอ่อน จะมีสีเขียวอมน้ำตาล ผลสุกจะเป็นสีเหลืองในหนึ่งๆผลจะมีเพียงหนึ่งเมล็ดเท่านั้น

เมล็ด จำนวนเมล็ดต่อผล 1 เมล็ด รูปร่างรี เมล็ดลีบมีเนื้อมาก

ชื่อพื้นเมืองอื่นๆ มังคะ

ชื่อสามัญ Mang kha (central peninsular)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cynometra rumiflora* L.T

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIOIDEAE

การออกดอกและติดผล หล่ำล่าจะออกดอกและติดผลตามลำต้นและกิ่งขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นกลุ่มจะออกดอกและผลตั้งแต่โคนต้นจากพื้นดินขึ้นไปโดยจะออกดอกและผลตลอดทั้งปี

การใช้ประโยชน์ ใช้บริโภคเป็นผลไม้สดเช่นเดียวกับไม้ผลทั่วไปรสชาติอร่อยหวานหอม ควรใช้วิธีการเพาะเมล็ด โดยเก็บผลที่สุกเต็มที่แล้ว เพื่อเอาเมล็ดมาเพาะขยายพันธุ์จึงจะทำให้เปอร์เซ็นต์การงอกดี หล่ำล่า เป็นไม้ผลอีกชนิดหนึ่งที่ควรอนุรักษ์เอาไว้หรือช่วยกันปลูกเอาไว้บริเวณบ้านหรือสวนจะมีผลไม้ชนิดนี้ไว้บริโภคทั้งปี และเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวหรือไม่ก็ปลูกเป็นไม้ประดับขึ้นต้น และเป็นการช่วยกันอนุรักษ์ไม้ผลพื้นเมืองไม่ให้สูญพันธุ์

สรุปผลการดำเนินงาน หลังจากศึกษาดำรงผักทั้ง 3 ชนิดนี้แล้วทีมวิจัยจะได้จัดเวทีเพื่อให้ชุมชนรู้จักมากขึ้นและหาแนวทางในการปลูกเพาะขยายเป็นแปลงสาธิต ปลูกแซมในพื้นที่ระหว่างปาล์มยางพาราหรือผลไม้อื่นๆ ชุมชนจะมีรายได้มากขึ้น

กิจกรรมที่ 12 สำรวจผักพื้นบ้าน ครั้งที่ 2

วันที่ 16 ธันวาคม 2550

สถานที่ บริเวณพื้นที่เป้าหมาย 3 แห่ง อำเภอกะปอง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วม จำนวน 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือการฟื้นฟูประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการติดต่อประสานงานนัดหมายเวลาเดินทาง
2. ประชุมวางแผนในการศึกษาพืชที่มีลักษณะเด่นและเป็นพืชประจำท้องถิ่น
3. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบบันทึก กล้องถ่ายรูป วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
4. เดินทางไปสำรวจ 3 แห่ง บ้านลำถู่ บ้านเหมาะ บ้านปากพู้

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้ร่วมกันเดินทางไปศึกษาลงลึกถึงพืช 3 ชนิด ได้แก่ กะเปก เต่าร้าง หูหมี่

เพื่อศึกษาธรรมชาติชีวิตเหล่านั้นว่าชอบ

ชื่อพื้นเมือง กะเปก หน่อไม้ดำ

ชื่อสามัญ : Wild Rice

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Zizania aquatica*

ลักษณะวิสัย พืชน้ำบางส่วนอยู่ในน้ำ ประเภทพืชล้มลุก(Annual)

ลำต้น เหนือดินลักษณะคล้ายต้นข้าวขนาดใหญ่ ลำต้นตรง บริเวณจมน้ำบวบพอง สูงประมาณ 60-80 cm

มีลักษณะเป็นกอๆ เจริญได้ในน้ำลึก ลำต้นใต้ดินเป็นนดไหล มีรากยึดพื้นดินไว้

ใบ ใบเดี่ยวเป็นกาบหุ้มลำต้นสีเขียวสด การเรียงของใบเป็นกระจุก รูปร่างของใบรูปเข็ม ปลายใบแหลมรูปร่างโคนใบมน เรียบ

ดอก ดอกเป็นช่อใหญ่ ขาวประมาณ 40-50 เซนติเมตร ประกอบด้วยดอกย่อยขนาดเล็กจำนวนมากดอกย่อย แยกเพศ โดยต้นกะเปกตัวผู้ออกดอกเป็นสีขาวย สำหรับต้นกะเปกตัวเมียจะออกฝักที่นำไปรับประทานได้ และมีการปลูกคล้ายกับต้นข้าว

การปลูกขยายพันธุ์

ทำเลที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกะเปก ควรเป็นพื้นที่ที่มีน้ำขังอยู่ตลอดปี เช่น หนองบึง ร่องสวนและเป็นที่ที่ต้นกะเปกได้รับแสงแดดเพียงพอ ถ้าปลูกในที่ร่มเกินไปต้นจะสูงมาก บางครั้งอาจจะสูงมากกว่า 2 เมตรก็เป็นได้ และควรเป็นพื้นที่ที่ไม่ปกคลุมด้วยหญ้าหรือพืชอื่นซึ่งไม่เป็นที่อยู่อาศัยของหนู เพราะหนูจะชอบกินหัวกะเปกมาก

ดินในพื้นที่ที่จะปลูกกะเปกควรมีเลนหรือตะกอน มีอินทรีย์วัตถุมากๆ ยังมีเลนหรืออินทรีย์วัตถุมากเท่าไร ยิ่งทำให้กะเปกงอกงามดี ถ้าพื้นที่ที่จะปลูกเป็นดินทรายจัด กะเปกจะไม่งอกงาม สำหรับเรื่องน้ำควรท่อน้ำให้มีอยู่ในพื้นที่ที่เราปลูกให้ลึกพอท่วมโคนตอ และควรถ่ายเทน้ำได้บ้าง ถ้าใบยาวมากก็ควรตัดออกครึ่งใบเพื่อลดการคายน้ำ การเพาะปลูกควรปลูกในช่วงกลางฤดูฝนเพื่อหล่อเลี้ยงต้นให้เจริญเติบโตแตกกอเร็ว

ฤดูหนาวในเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม ต้นกะเปกจะสมบูรณ์ได้ที่ ราคาของกะเปกอยู่ที่ 110-150 บาท ต่อกิโลกรัม ใน 1 กิโลกรัมจะมีต้นกะเปกประมาณ 10-12 ต้น

นางพุ่มวดี วยวัฒน์ 26/1 หมู่ 3 บ้านลำภู จ.พังงา เป็นแหล่งให้ข้อมูลให้ทีมวิจัยได้ไปศึกษา มีการขยายพันธุ์มากที่สุด ใน อ.กะปง มีผู้มาศึกษาหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดรายได้ให้กับครอบครัว และชุมชน

การใช้ประโยชน์

1. ใช้ปรุงอาหาร เช่น ผัดกับเนื้อ ไก่ สุกร กุ้งและของทะเลอื่นๆ อาหารที่นิยมกันมาก คือ กะเปกผัดกุ้งสด กะเปกผัดน้ำมันหอย กะเปกใส่แกงส้มปลา ฯลฯ

2. ใช้เป็นอาหารสัตว์ ส่วนที่สดของกะเปกที่เราไม่ใช้ เช่น กาบ ส่วนขอดรวมทั้งใบ สามารถนำไปเป็นอาหารสัตว์ได้ ส่วนเศษที่เราเฉือนทิ้งและส่วนที่แก่ยังสามารถนำไปให้สุกรกินสดๆก็ได้

3. ทำปุ๋ย ส่วนที่ไม่ใช้ถ้าเราไม่นำไปเป็นอาหารสัตว์ ยังสามารถนำไปทำปุ๋ยหมักได้อีกด้วย

เตาร้าง

ชื่อพื้นเมือง เตาร้าง เตาร้างเขา เตาร้างเขาหลวง หมากดาว

ชื่อสามัญ Tao Rang.

ชื่อวิทยาศาสตร์ Caryota urens Linn.

ชื่อวงศ์ PALMAE

ลำต้น ไม้พุ่มที่ชบก กลางแจ้ง สูงประมาณ 3-8 m เป็นปาล์มชนิดแตกกอ พุ่มกว้าง 10 cm ลำต้นเหนือดินตั้งตรง ผิวหยาบ ขรุขระ ไม่มียาง

ใบ ชนิดใบประกอบขนนกสองชั้น เรียงสลับรูปร่างแผ่นใบ รูปลิ้มแคบปลายใบสีเหลี่ยมหยักเว้าโคนใบรูปลิ้ม รูปร่างขอบใบ รูปหางปลา

ดอก ดอกช่อแบบช่อแยกแขนงระหว่างกาบใบ ตำแหน่ง ชอกใบ สีขาวอมเหลืองออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงระหว่างกาบใบ ช่อดอกยาว 60-80 cm. ดอกบานเต็มที่กว้าง 2 cm. รูปร่างไข่กลับ

ผล ผลสด เมล็ดเดี่ยวแข็ง ผลแห้งแตกฝาเปิด ผลอ่อนเขียวผลแก่สีแดง ดำเข้ม ก้น

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

ประโยชน์ ยอดอ่อนแคงหรือต้มเป็นอาหาร รากและหัวดับพิษดับ ปอด หัวใจ ม้าม แก้อาเจียน ดันเป็นไม้ประดับสวยงาม

โทษ ดอกและผลทำให้คัน

หูหมี

ชื่อพื้นเมือง หูหมี

ชื่อสามัญ Humi

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Epithema carnos* Benth. H

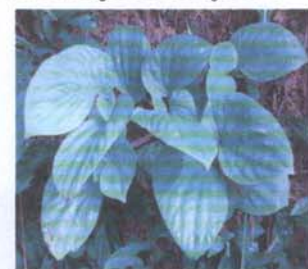
ชื่อวงศ์ GESNERIACEAE

ลักษณะวิสัย ไม้ล้มลุก พืชบก ชอบที่ร่ม ความสูงประมาณ 10-20 cm. รูปร่างรูปรมมีลักษณะเป็นกอ ความยาวจากต้น ถึงยอด ประมาณ 24 ซม. ถึง 1 ฟุต ใบมีลักษณะคล้ายหูของหมี ขอบใบเป็นหยักๆ ลำต้น ใบ มีสีเขียวอ่อน ใบจะมีขน และผิวที่สาก โดยจะอยู่สลับซ้ายขวา ประมาณ 6-7 ใบ ลำต้น ลำต้นเหนือดิน ตั้งตรงเองไม่ได้ แผ่นหรือทอดนอนตามพื้นเป็นกอ ผิวหยาบ ขรุขระ

ใบ ใบเดี่ยว สีเขียวอ่อน ขนาดของใบกว้าง 10 cm ยาว 12-5 cm ลักษณะพิเศษของใบ มีรูปร่างคล้ายใบหู การจัดเรียงตัวของ ใบ บนกิ่ง เรียงสลับ รูปร่างแผ่นใบ รูปไข่ ปลายใบแหลม รูปโคนใบ รูปหัวใจ รูปร่างขอบใบจักฟันเลื่อยซ้อนดอก

ดอก ช่อ ช่อซี่ร่มย่อย ช่อหนึ่งจะมีประมาณ 12-24 ดอก อยู่กันเป็นช่อๆ ช่อดอกในหนึ่งต้น จะมี 6-7 ช่อ ตำแหน่งออกดอก ชอกใบ ตำแหน่งของรังไข่ ได้กลีบ มีลักษณะสีขาวอมเหลือง ไม่มีกลิ่น รูปร่างของดอกกลีบดอกติดกัน รูปคนโท

การขยายพันธุ์ แยกกอ ผลผลิตออกตลอดปี เจริญได้ดีในที่ชื้น

ประโยชน์ ใช้ใบประกอบอาหาร ลวกจิ้ม น้ำพริก ผัดน้ำมันหอย

รณน้ำ

ชื่อพื้นเมือง : รณน้ำ, ผักแมงดา โหระพาน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ocimum basilicum* Linn.

ชื่อวงศ์ : SCROPHULARIACEAE

ลักษณะวิสัย เป็นไม้ล้มลุก พืชน้ำ บางส่วนอยู่ในน้ำ ชอบที่ร่ม ความสูงประมาณ 10-20 cm

ลำต้น เหนือดิน ตั้งตรงได้เอง พบตามริมห้วย สีม่วง สีเขียว มียางสีขาว

ใบ ชนิดใบประกอบแบบขนนกมีสามใบย่อย ขนาดกว้าง 4 cm ยาว 6 cm การเรียงตัวของใบบนกิ่ง เรียงสลับระนาบเดียว

ดอก ช่อดอกออกที่ซอกใบปลายยอด เป็นกระจุกทยอยบานทีละ 2-3 ดอกกลีบดอกออกเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นๆ ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบปากสีชมพูอมม่วง ภายในหลอดมีสีเหลืองและมีขนอ่อนปกคลุม ผลเป็นฝัก เมล็ดเล็ก

วิธีปลูกรณน้ำ

รณน้ำชอบดินชุ่มชื้นและมีน้ำขังตื้นๆตลอด ได้รับแสงแดดช่วงเช้า ขยายพันธุ์ด้วยการปักชำกิ่งลงในดินเหนียวที่ชุ่มชื้นมีน้ำขังเล็กน้อย ให้ยอดชูเหนือน้ำ วางในที่ที่มีแสงรำไร ประมาณ 7 วัน จะเริ่มแตกรากและเติบโตต่อไปได้ สามารถปลูกเป็นไม้ประดับในน้ำได้ดี

ประโยชน์ของรณน้ำ

1. ใช้บริโภค บริโภคโดยการกินยอดอ่อน เป็นผักเหนาะกับน้ำพริกหรืออาหารรสจัดกลิ่นหอม
2. ด้านสมุนไพร โดยการนำต้นมาต้มน้ำ ช่วยขับลมในกระเพาะอาหาร

สรุปผลการดำเนินงาน หลังจากศึกษาสำรวจผักทั้ง 3 ชนิดนี้แล้วทีมวิจัยจะได้จัดเวทีเพื่อให้ชุมชนรู้จักมากขึ้นและหาแนวทางในการปลูกเพาะขยายเป็นแปลงสาธิต ปลูกแซมในพื้นที่ระหว่างปลั้วขางพาราหรือผลไม้อื่นๆ ชุมชนจะมีรายได้มากขึ้น

กิจกรรมที่ 13. สำรวจไม้ดอกไม้ประดับ ครั้งที่ 2

วันที่ 22 ธันวาคม 2550

สถานที่ บริเวณพื้นที่เป้าหมาย 3 แห่ง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วมโครงการ 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางความร่วมมือการฟื้นฟูประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการติดต่อประสานงานนัดหมายเวลาเดินทาง
2. ประชุมวางแผนในการศึกษาพืชที่มีลักษณะเด่นและเป็นพืชประจำท้องถิ่น
3. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบบันทึก กล้องถ่ายรูป วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
4. เดินทางไปสำรวจ 5 แห่ง ได้แก่ บ้านทานา บ้านบางพลาง บ้านกะปง บ้านในหนด บ้านลำคู่

ผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยได้ไปศึกษาลงลึกเกี่ยวกับไม้ดอกไม้ประดับ แจกกันทอง กาหลา ว่านมหาเสน่ห์ เอื้องหมายนา ค้างคาวดำ

แจกกันทอง

ชื่อพื้นเมือง ดาก้าง, ดากะเงาะ กระตือช้าง กระตือป่า กระตือพิลาศ จิงลำปี

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Zingiber spectabile* Griff.

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อวงศ์

ZINGIBERACEAE

ลักษณะวิสัย ไม้ล้มลุก ประเภทฯ กระเทียม แต่ดอกโตกว่ากระเทียม ชอบอาศัยในที่ร่ม น้ำปานกลางดินร่วน ระบายน้ำได้ดี ความชื้นสัมพัทธ์ค่อนข้างสูง ความสูงประมาณ 3 - 5 m ความกว้างทรงพุ่ม 1-2 เมตร

ต้น ลำต้นใต้ดิน เหง้า แข็ง ผิวเรียบ มีลักษณะเป็นกอ แดงกอกแน่นในหนึ่งกอมีประมาณ 10 -15 ต้น สูงประมาณ 2.5 เมตร มีกลิ่นหอม

ใบ ชนิดใบเดี่ยว เรียงสลับเป็น 2 แถว รูปใบหอก โคนใบสอบถึงกลม ปลายใบเรียวแหลม ใบประดับจำนวนมากเรียงเวียนสลับกันแน่น ใบขนาดใหญ่สุดของต้นเจก้นยาวประมาณ 45 cm กว้างประมาณ 7 cm. ใบขนาดเล็กสุดของต้นเจก้นยาวประมาณ 3 cm กว้างประมาณ 1 cm. มีกลิ่นหอม การเรียงตัวของใบบนกิ่ง เรียงเป็นกระจุกจากลำต้นใต้ดินเป็นลักษณะออกจากกาบ รูปร่างแผ่นใบ รูปขอบขนาน ปลายใบแหลม รูปร่างโคนใบมน รูปร่างขอบใบเรียบ รูปร่างใบประดับรูปไข่กลับ ปลายมน ขอบมีฟันเขี้ยว ด้านใน สีเหลืองอมน้ำตาลส้ม กลีบเลี้ยงเชื่อมติดต่อกันเป็นหลอดเป็นหลอดสั้น ปลายแยกเป็น 3 กลีบ

ดอก ดอกช่อ ตำแหน่งที่ออกดอกช่อโคนต้นโผล่จากดิน กว้างประมาณ 8 cm ยาวประมาณ 22 cm กลีบดอกของดอกเจก้นมีประมาณ 25 ชั้น ชั้นหนึ่งมีประมาณ 8 กลีบ กลีบดอกนั้นจะมีความกว้างประมาณ 2.5 cm ยาวประมาณ 2.5 cm ช่อดอกแทงออกมาจากเหง้ากลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 3 กลีบ มีกลิ่นหอม

โครงสร้างดอกเจก้นสีส้ม ชนิดดอกช่อ ความยาวจากโคนถึงยอดของช่อ 20 cm. ความกว้างของช่อ 15 cm. ความกว้างของกลีบดอก 13 cm. ความกว้างของเหนือโคน 16 cm

ชนิดดอกช่อ มีช่อดอกเล็ก ๆ อัดกันวนรอบๆ กลมเป็นชั้นจากโคนถึงปลายยอด ของดอกช่อ ช่อดอกใหญ่ มีความยาวประมาณ 38 cm. ความกว้างของยอด 7 cm. ความกว้างกลางดอก 17 cm เหนือโคน 19 cm ดอกสีแดง เกสรเพศผู้เป็นหมันที่มีลักษณะคล้ายกลีบปากรูปกึ่งครึ่งวงกลม แยกเป็น 3 กลีบ สีเหลือง สีน้ำตาลแดงเข้มหนาแน่น ก้านเกสรเพศผู้สั้นมาก อับเรณูขนาดใหญ่ เนื้อเยื่อเหนืออับเรณูสีน้ำตาลแดง

ผล รูปรี

เมล็ด มีจำนวนมาก ประมาณ 30-60 เมล็ด รูปร่างกลม

การขยายพันธุ์ แดงหน่อ ใช้เมล็ด

ดอกสีส้ม

ดอกสีแดง

ประโยชน์ เป็นไม้ประดับที่สวยงาม มีเสน่ห์ ดอกใช้จัดเวทีประดับงานมงคล
ตัดดอกจำหน่ายได้ราคา ดอกละ 10-20 บาท

หน่อ รับประทานเป็นผัก

ราก รสขมเล็กน้อย บำรุงน้ำนม แก้ปวดมวนในท้อง แก้บิด ขับลมปัสสาวะ

ต้น รสขมเล็กน้อย เจริญอาหาร

ใบ รสขมเล็กน้อย ขับเลือดเน่าในมดลูก ขับน้ำคาวปลา

ดอก รสขมเล็กน้อย แก้ไข้เรื้อรัง ไข้ตัวเย็น แก้ผอมเหลือง ไข้จับสั่น

เกสร รสเผื่อน แก้ลม บำรุงธาตุ

ที่มาของข้อมูล [Http://suan-nartip.tripod.com/herb5.htm](http://suan-nartip.tripod.com/herb5.htm)

กาหลา

ชื่อพื้นเมือง คาหลา กะลา

ชื่อสามัญ Torch ginger

ชื่อวิทยาศาสตร์ Etligera elatior (Jack) R.M. Smith

ชื่อวงศ์ ZINGIBERACEAE

ลักษณะวิสัย ไม้ล้มลุก ประเภทป่า ทึบ ชอบอาศัยที่ร่ม ความสูงประมาณ 3-5 m ความกว้าง
ทรงพุ่ม 1-2 เมตร

ลำต้น ใต้ดิน เหง้า แข็ง ผิวเรียบ มีลักษณะเป็นกอ ในหนึ่งกอมียหลายต้น สูงประมาณ 3 เมตร
ดอกจะมี ปริมาณมากตามขนาดของกอนั้น กอที่มีขนาดใหญ่จะมีดอกปริมาณมาก ส่วนกอที่มี
ขนาดเล็กจะมีดอก ประมาณ 5-6 ดอก

ใบ มีลักษณะตั้งฉากกัน ใบมีขนาด กว้าง 15-17 เซนติเมตร

ยาว ประมาณ 60-70 เซนติเมตร การเรียงตัวของใบบนกิ่ง

เรียงระนาบเดียว จากลำต้นเป็นลักษณะออกจากกาบ รูปร่างแผ่นใบ

รูปขอบขนาน ปลายใบแหลม รูปร่างโคนใบมน รูปร่างขอบใบเรียบ
 ดอก ดอกเดี่ยว ตำแหน่งรังไข่ได้วงกลีบ กว้างประมาณ 13 cm.
 ยาวประมาณ 13 cm. กลีบ ดอกของดอกกาหลามีหลายชั้น
 ชั้นล่างสุดมีกลีบดอกขนาดใหญ่ กว้างประมาณ 4 cm ยาวประมาณ
 10 cm ชั้นบนสุดมีกลีบดอกหลายๆอันแน่นมีขนาดกว้าง 0.5 cm
 ก้านดอกสูงประมาณ 60 cm ดอกมีกลิ่นหอม มีเกสรตัวผู้ และ เกสร
 ตัวเมีย ซึ่งอยู่ข้างในสุด ดอกมีหลายสี คือ สีแดง สีชมพูและสีขาว

ผล รวม กว้างประมาณ 6 cm ยาวประมาณ 7 cm ในหนึ่งช่อมีประมาณ 20 ผล
 ผลของต้นกาหลากว้าง 1 cm ยาว 1 cm ก้านของผลสูงประมาณ 60 cm

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ ใช้เมล็ด

ประโยชน์ เป็นไม้ประดับที่สวยงาม มีเสน่ห์ ดอกใช้จัดเวทีประดับงานมงคลและงานศพ ดอก
 อ่อนประกอบอาหาร

เอื้องหมายนา

ชื่อพื้นเมือง บันไคสวรรค์ เอื้องเพ็ชร์ เอื้องใหญ่ เอื้องต้น

ชื่อสามัญ Crape Ginger , Malay Ginger , Wild Ginger , Common Spiral Ginger

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Costus speiosus* Smith

ชื่อวงศ์ COSTACEAE , Zingiberaceae

ลักษณะวิสัย ไม้ล้มลุก

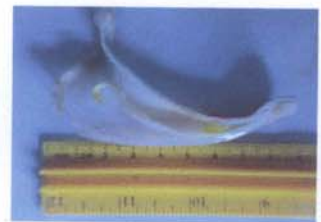
ต้น ลำต้นใต้ดิน แฉก เหนียว มีลักษณะเป็นกอ ลำต้นกลม อวบน้ำในหนึ่งกอมีหลายต้น สูงประมาณ 2 m ลำต้นบิดคล้ายบันได เวียน ต้นที่มีขนาดใหญ่มีเส้นผ่านศูนย์กลางของลำต้นประมาณ 2.5cm

ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับชั้นเวียนรอบลำต้น โคนใบหุ้ม รอบลำต้น ใบยาวเรียวแหลม ระยะเวลา ระหว่างก้านดอก ประมาณ 4 cm ใบ กว้างประมาณ 8.5-9 cm ยาวประมาณ 30 cm หลังแผ่นใบสิ้น ท้องแผ่นใบจะคายเล็กน้อย

ดอก ออกดอกเป็นช่อที่ยอด มีใบประดับกับสีม่วงแดง ดอก สีขาว โคนดอกติดกันเป็นหลอด กลีบดอกมีขอบหยัก บนกว้างประมาณ 3 cm ส่วนล่าง กว้างประมาณ 1 cm ยาวประมาณ 9 cm กลีบดอกของ ดอก ต้นบันไดสวรรค์กลีบเดียวคล้ายกรวย แต่มีลักษณะโค้งเล็กน้อย ส่วนโคนของกลีบดอกมีกลีบเลี้ยง 3 กลีบ กว้างประมาณ 2 cm ยาวประมาณ 3.5 cm ภายในกลีบ ดอกมีขนสีเหลืองและสีขาวเล็กๆ

ผล ผล กลมเนื้อแข็งสีแดง กว้างประมาณ 2.5 cm ยาว ประมาณ 3.5 cm ภายในผล

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา